

Arkkitehtitoimisto Ark—byroo oy

Työpajankatu 10 A 49, 7. kerros
00580 Helsinki

info@arkbyroo.fi

www.arkbyroo.fi

+358 50 574 8710

Tilaaaja:

Helsingin kaupunki – Kaupunkiympäristön toimiala

Tilaaajan edustaja:

Maarit Kontio, tiimipäällikkö

Työryhmä:

Marianna Heikinheimo, TkT, vastuullinen tutkija

Olli Nieminen, arkkitehti, tutkija

Teijo Törmänen, arkkitehti, tutkija

Juuso Heikinheimo, ilma- ja ortokuvaaja

Sami Heikinheimo, valokuvaaja

Avustajat:

Juuso Heikinheimo, ilma- ja ortokuvaaja

Sami Heikinheimo, valokuvaaja

ISBN:

978-952-7595-39-8 (pdf)

978-952-7595-40-4 (nide)

Etukannen kuva: Huvilan alkuperäinen julkisivupiirros. Carl Ärt, HKA.

Painopaikka: Helsinki

Nimeke: Tamminiementie 3

Julkaisija: Ark—byroo oy

Julkaisupaikka: Helsinki

Julkaisuajankohta: 6.8.2025

Sisällys

1. JOHDANTO	4
1.1 Kohde	4
1.2 Tehtävä	5
1.3 Perustiedot	6
2. MEILAHDEN HUVILAYHDYSKUNTA JA HUVILA-ARKKITEHTUURI	8
2.1 Meilahden huvilayhdyskunta	8
2.2 1800- ja 1900-lukujen vaihteen puuhuvila-arkkitehtuuri	11
3. SUNDSTÉNIN HUVILA	13
3.1 Rakennuttaja ja suunnittelija	13
3.3 Suunnitteluratkaisu	14
4. MYÖHEMMÄT VAIHEET	20
4.1 Käyttöhistoria	20
4.2 Muutoshistoria	21
4.3 Muutoskaaviot	28
5. SÄILYNEISYYSKATSELMUS	29
5.1 Sisätilat	29
5.2 Ulkotilat	35
5.3 Pihapiiri ja kaupunkikuva	43
6. YHTEENVETO	45
LÄHTEET	46

Asiasanat:

Fridolf ja Lovisa Sundstén, Carl Ärt, A. Ericsson, Janne
Waaranto, Villa Angelica, arkkitehtuuri, Helsinki,
hirsirakentaminen, huvilat, kartanopuutarhat,
kauppapuutarhat, Meilahti, puurakentaminen, nikkarityyli,
sveitsiläistyili, uusrenessanssi

1. Johdanto

1.1 Kohde

Tamminiementie 3:n puuhuvila rakennettiin vuonna 1900 Meilahden kartanon entisille maille. Helsingin kaupunki oli ostanut kartanon vuonna 1871 ja jakanut sen maat huvilapalstoiksi, joita vuokrattiin yksityiskäyttöön. Tämän huvilan rakennutti puutarhuripariskunta Fridolf ja Lovisa Sundstén. He olivat vuokranneet useita palstoja Meilahden eteläniemeltä viljelyä varten. Huvila rakennettiin Sundsténien perheen kodiksi, ja sen suunnitteli rakennusmestari Carl Ärt, joka on jäänyt verrattain tuntemattomaksi.

Rakennus edustaa nikkarityyliä ja on kaksikerroksinen. Siinä on harjakatto, jota rytmittävät kaksi poikkipäättyä. Julkisivut ovat runsaasti koristellut. Huvilassa oli todennäköisesti alun perin kaksi erillistä asuntoa – yksi kummassakin kerroksessa. Alkuperäisistä piharakennuksista ei ole säilynyt tietoa, mutta 1920-luvun lopulla pihan koillisosaan rakennettiin kolmen rakennuksen ryhmä, joka purettiin 1990-luvulla.

Sundsténin kuoltua 1900-luvun alkupuolella huvila siirtyi useille eri omistajille ja sen käyttötarkoitus on vaihdellut. Rakennusmestari Janne Waaranto, yksi myöhemmistä omistajista ja asukkaista, teki huvilaan useita suunnittelemaansa muutoksia. Vuosien varrella huvila on toiminut paitsi asuntona myös muun muassa seurakuntatiloina ja kahvilana. Helsingin kaupunki osti rakennuksen vuonna 1969, minkä jälkeen siinä oli asuntoja ja Käsityön ystävät -järjestön toimintaa. 1990-luvun alusta vuoteen 2024 huvila toimi kahvilana.

Ulkoasultaan huvila on säilynyt pitkälti alkuperäisen kaltaisena. Merkittävimpiä tilamuutoksia ovat olleet porraskäytävien muutokset sekä kahvilatoiminnan yhteydessä toteutetut keittiö-, wc- ja ilmanvaihtoratkaisut.

Huvila ja sen välitön pihapiiri on suojeltu asemakaavassa. Lisäksi Meilahden huvila-alue kuuluu Museoviraston määrittämään valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY-alue).

↑ Kaakosta päin otetussa ilmakuvassa näkyy huvila takapihoineen. Takalalla näkyvillä on myös Tamminiemen huvila, joka toimi aikoinaan presidentin virka-asuntona.

1.2 Tehtävä

Tamminiementie 3:n rakennushistoriaselvitys palvelee kiinteistön myyntiä sekä mahdollisia tulevia kehityshankkeita tausta-aineistona ja suunnittelun tukena. Meilahden huvila-alueelle on vahvistettu uusi asemakaava vuonna 2018. Sen mukaan Tamminiementie 3:n huvilan sallittu käyttötarkoitus on asuminen, kulttuuritoiminta ja kahvilatoiminta.

Selvityksen tärkeimmät arkistolähteet olivat Helsingin kaupunginarkisto sekä Helsingin rakennusvalvonnan arkisto. Kaupunginarkistosta on huvilan alkuperäis- ja varhaisia muutospirustuksia sekä alueeseen liittyvää kartta- ja asemakaava-aineistoa. Rakennusvalvonnan arkisto sisältää 1990-luvun rakennuslupa-aineistoa, joskin se on osittain puutteellista.

Kirjallisuuslähteistä keskeisimpiä olivat aiemmat Meilahden aluetta käsittelevät selvitykset, Helsingin kaupungin ja maalaiskunnan historiikit sekä tutkimukset aikakauden huvilarakentamisesta. Selvityksessä on käytetty alaviitteitä, ja lähdeluettelo löytyy työn lopusta.

Heinäkuussa 2025 suoritettiin kohteen yleispiirteinen inventointi, jonka yhteydessä rakennus valokuvattiin. Lisäksi kohteesta otettiin ilmakuvia tammikuussa 2025.

Selvitys etenee johdonmukaisesti kohteen perustietojen ja historiallisten taustojen esittelystä alkuperäisten piirustusten ja rakennusvaiheiden tarkasteluun. Muutoksia analysoidaan rakennuslupiin perustuen, ja kenttätöiden havainnot liittävätkin dokumentoidun historian nykytilanteeseen. Työ päättyy yhteenvetoon, jossa arvioidaan rakennuksen säilyneisyyttä ja kulttuurihistoriallista merkitystä.

↑ Tamminiementie 3:n huvila on korostettu kartassa punaisella. Punaisella katkoviivalla on merkitty huvilan nykyisen vuokra-alueen raja. Sinisellä katkoviivalla on esitetty alkuperäisen huvilapalstajaan mukainen palstan raja. Pohjakartta HKP.

1.3 Perustiedot

Tamminiementie 3

Tunnetaan myös nimillä:

Villa Tammisto, Villa Sundstén, Villa Waaranto ja Villa Angelica

Valmistunut: 1900

Rakennuttaja: Fridolf Sundstén

Suunnittelija: Rakennusmestari Carl Ärt

Osoite: Tamminiementie 3

Kiinteistötunnus: 91-437-1-14

Kaupunginosa: Meilahti (15)

Palstan numero: 16

Pysyvä rakennustunnus: 42119

VTJ-PRT: 1023940916

LAAJUUSTIETOJA¹

Kerrosala: 400 m²

Huoneistoala: 256 m²

Tilavuus: 1200 m³

Tontin ala: 2 516 467 m²

Kerroksia: 2

TÄRKEIMMÄT MUUTOSVAIHEET

1911 Uudet kuistit pohjois- ja itäpuolille, portaat rakennetaan uudelleen

1929 Sisätilamuutoksia toisessa kerroksessa, uudet piharakennukset

1934 Keskuslämmityksen lisäys kellariin

1990-luvun alku peruskorjaus, muutos ravintolaksi

↑ Ote voimassa olevasta asemakaavasta 12372. Tamminiementie 3:n vuokra-alue on korostettu punaisella katkoviivalla. HKP.

KÄYTTÖHISTORIA

1900–n.1939 asuinhuvila

n.1939–1969 Vanhauskoisten ortodoksien seurakuntatila alakerroksessa, asunto yläkerroksessa

1969–1993 Käsityön ystävien järjestötila, useamman asunnon vuokratalo

1993–2024 kahvila Villa Angelica

OMISTUS

1892–1908 Fridolf Sundstén

1908–1911 Sundsténin perilliset

1911–1917 Metsänhoitaja A. Ericsson

1917–1969 Janne Waaranto perheeseen

1969 alkaen Helsingin kaupunki

¹ Laajuustiedot Helsingin karttapalvelusta.

KAAVOITUS

Helsingin yleiskaavassa 2016 Meilahden huvila-alue on määritelty virkistys- ja viheralueeksi.²

Kohde kuuluu voimassa olevassa asemakaavassa 12372 (vahvistettu 12.12.2018) kulttuurihistoriallisesti ja puutarhataiteellisesti merkittävään lähivirkistys- ja asuinalueeseen (VLA/s). Rakennus on varustettu as/yy-merkinnällä, jonka mukaan rakennukseen saa sijoittaa asuntoja, kulttuuritoimintaa palvelevia tiloja sekä kahvilan³.

RAKENNUSSUOJELU

Huvilarakennus on suojeltu asemakaavassa sr-1-s-merkinnällä. Merkinnän sisältö on seuraava:

Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja kaupunkikuvallisesti huomattavan arvokas rakennus, jossa on myös arvokkaita sisätiloja. Merkinnällä osoitettua rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa eikä siinä saa tehdä sellaisia korjaus- tai muutos- tai lisärakentamistöitä, jotka heikentävät rakennuksen rakennustaiteellisia, historiallisia tai kaupunkikuvallisia arvoja tai muuttavat arkkitehtuurin ominaispiirteitä. Korjaamisen lähtökohdaksi tulee olla rakennuksen alkuperäisten tai niihin verrattavien rakenteiden, rakennusosien ja niiden yksityiskoktien, materiaalien ja värien säilyttäminen. Mikäli alkuperäisiä rakennusosia joudutaan uusimaan, se tulee tehdä rakennuksen ominaispiirteisiin hyvin soveltuvalla tavalla.

Huvilan pihapiiri on asemakaavassa suojeltu s-1-merkinnällä. Merkinnän sisältö on seuraava:

Puutarhakulttuurin ja/tai puutarhakasvillisuuden kannalta arvokas pihapiirin osa. Aluetta on hoidettava siten, että sen merkitys puutarhakulttuurin tai -kasvillisuuden erikoiskohteena säilyy.

² Helsingin yleiskaava 2016. Helsingin karttapalvelu.

³ Asemakaava 12372. Helsingin kaupunki. Helsingin karttapalvelu.

2. Meilahden huvilayhdyskunta ja huvila-arkkitehtuuri

2.1 Meilahden huvilayhdyskunta

Varhainen historia ja huvilayhdyskunnan synty

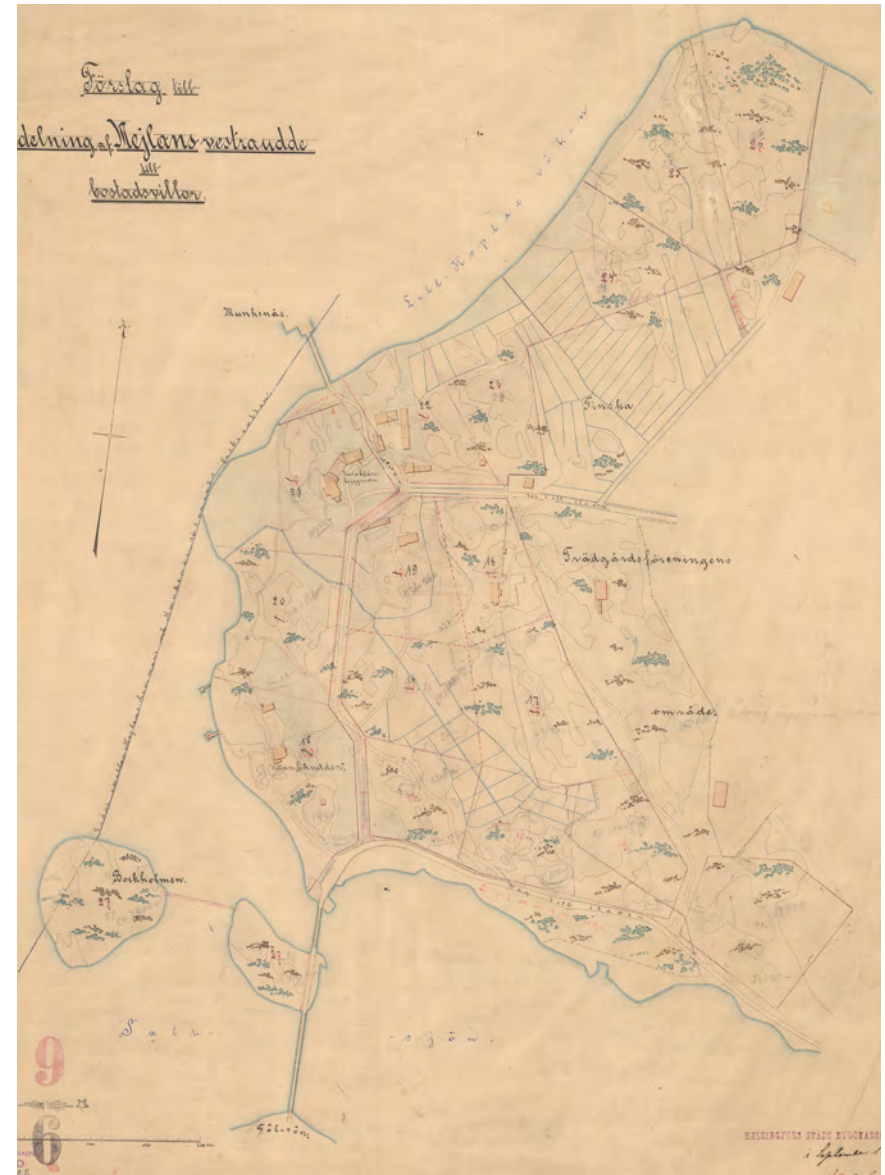
Meilahden alueella sijaitsi jo ainakin 1470-luvulla maatila. Helsingin kaupungin Vironniemelle siirtämisen yhteydessä vuonna 1650 Ruotsin kuningatar Kristiina luovutti Meilahden tilan kaupungin omistukseen asuntoalueeksi ja laitumeksi. Tilaa alettiin pitää maistraatintilana, josta kaupunki sai periä veroja. Ison reduktion myötä Meilahden tila liitettiin hetkellisesti Munkkiniemen säteriratsutilaan vuonna 1682. 1775 tila myytiin yksityisomistukseen, ja 1800-luvun puolivälissä tilalla asui lähinnä venäläistä ylimystöä. Useamman yksityisomistajan kautta kulkenut tila myytiin lopulta vuona 1871 Helsingin kaupungin 60 000 markan kauppahintaan. Kaupungin johto pyrki järjestelmällisesti ostamaan eteläisen kivikaupungin ympärille muodostuneen kesäasutusvyöhykkeen maita laajenevan kaupungin ennustetun maantarpeen tyydyttämiseksi.⁴ Meilahden tilan maat käsittivät eteläniemen lisäksi Mäntyniemen, koko Seurasaaren, nykyisen Meilahden sairaala-alueen sekä nykyisen Pikku Huopalahden. Ostettu maa-alue kuului tässä vaiheessa vielä hallinnollisesti Helsingin pitäjään.

Ennen kaupungin omistusta Meilahden tilasta oli vuokrattu jo kaksi erillistä vuokratonttia, nykyisen Mäntyniemen koillispuolella sijaitsevat Toivola ja Bergvik, huvilakäyttöön. Tilan kaksi päärakennusta asuinpihoineen sijoittuivat niemen pohjoispuolelle, Munkkiniemeen vievän sillan juureen.⁵ Kaupunki aloitti heti kauppojen jälkeen lopunkin Meilahden eteläniemen jakamisen huvilapalstoiksi. Palstoista kuitenkin vain yksi (Bjälbo) saatiin

⁴ Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto. 1977, 1; Hautamäki 2015, 79.

⁵ Hautamäki 2015, 67.

→ Meilahden huvila-alueen kartta vuodelta 1892, jolloin Tamminiementie 3:a ei oltu vielä rakennettu. Taittuva Tamminiementie on erotettavissa kuvasta. Palstaa 16 on korostettu katkoviivalla. HKA.

vuokrattua, ja loput maista vuokrattiin eversti Valfrid Spårelle, joka luopui alueesta jo vuonna 1884. Kaupunki jatkoi alueen palstoittamista, ja tällä kertaa vuokrattua saatiin myös palstat 5–8 huvilakäyttöön. Loput maa-alasta vuokrasi lehtori J. M. Gadd, joka jatkoi maiden viljelykäyttöä. Gaddin aloitteesta Seurasäätiö erotettiin vuokratilasta.⁶

Gadd vuokrasi maita aina vuoteen 1892, jonka jälkeen kaupunki jatkoi alueen huvilapalstoitusta. Tässä vaiheessa jaettiin palstat 11–21, samalla linjattiin myös nykyinen Tamminiementie. Tilan edellä mainitut päärakennukset jäivät palstalle numero 21 (Bredablick). Keittiörakennus muutettiin huvilaksi ja se jäi palstalle 22 (Muisto). Päärakennuksiin liittynyt suuri maisemapuisto jakautui useamman huvilapalstan alueelle.⁷ Samana vuonna kaupunki vuokrasi huvilapalstat 12, 14, 16, 17 ja 18 sekä palstoihin 22–25 kuuluvia peltöjä puutarhuri Fridolf Sundsténille. Niemen keskivaiheilla sijaitsevassa laaksossa oli peltomaita, jotka levittyivät useamman palstan alueelle, joita Sundstén ryhtyi viljelemään. Vuonna 1897 Sundstén vuokrasi myös palstan 19, jolla sijaitsevat kaupungin kasvihuoneet Sundstén oli lunastanut jo aiemmassa vaiheessa. Hän piti kasvihuoneissa kauppapuutarhaa kuolemaansa asti vuonna 1908, jonka jälkeen tontin uusi vuokralainen rakennutti kasvihuoneiden paikalle Viola-huvilan. Yhdyskunnan viimeiset huvilatontit palstoitettiin 1910-luvulla.⁸ Uudet palstat 29–34 sijoitettiin eteläniemen aikaisempien palstojen itäpuolelle Heikinniementien varrelle. Vuonna 1906 Meilahden alue liitettiin Helsingin pitäjästä Helsingin kaupunkiin.⁹ 1910-luvulla Munkkiniemeen rakennettu raitiotie paransi merkittävästi huvilayhdyskunnan liikenneyhteyksiä Helsingin keskustaan, mikä vaikutti ympärivuotisen asumisen lisääntymiseen Meilahdessa.¹⁰

6 Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto. 1977, 3; Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 15.

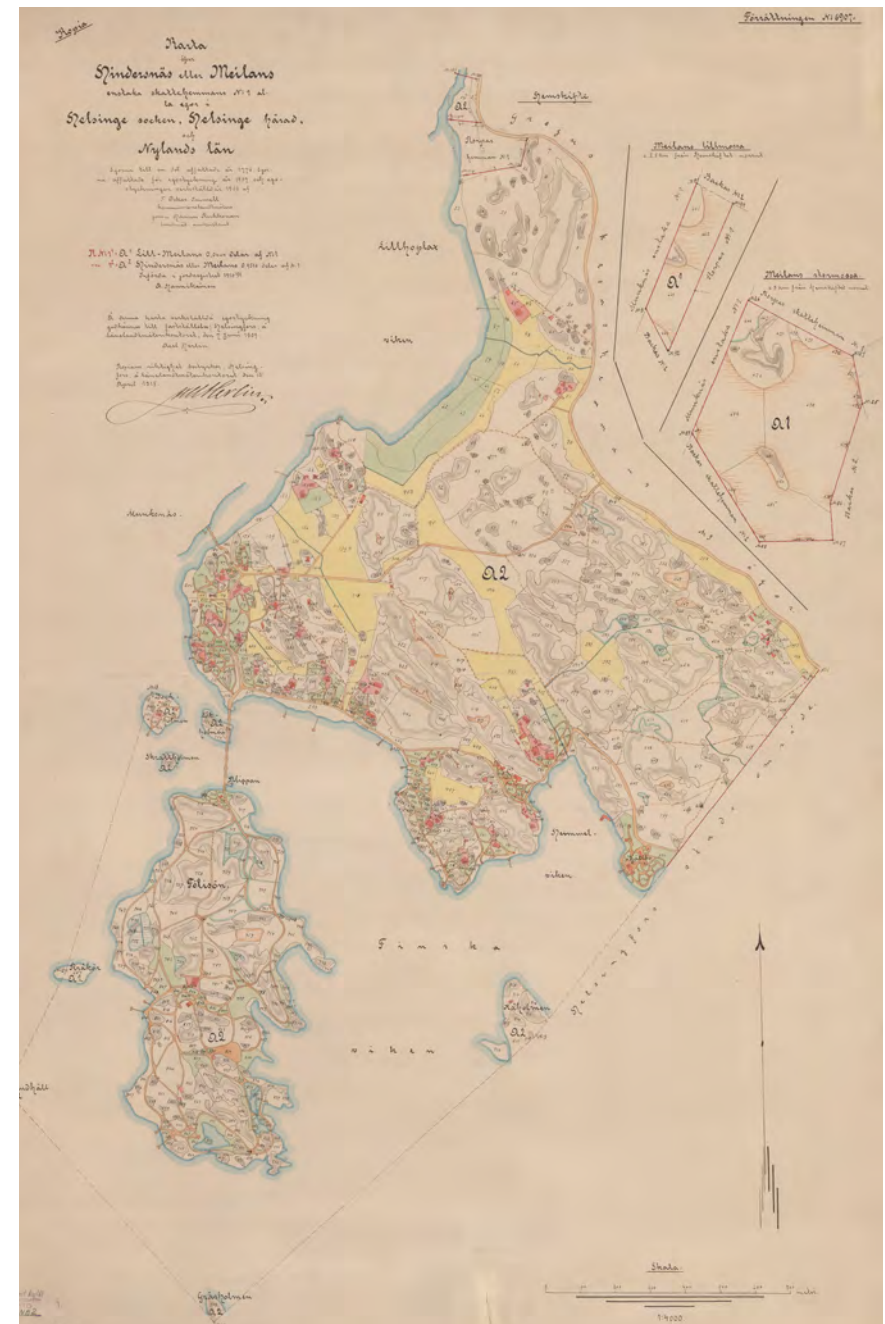
7 Hautamäki 2015, 74.

8 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 15 ja 22–23; HKA: Berättelse angående Helsingfors stads kommunalförvaltning år 1892, 97.

9 Litzen & Vuori 1997, 32.

10 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 15.

→ Meilahden alue 1909. Yksityiskohtaiseen karttaan on merkitty alueen rakennukset punaisella. Tamminiementie 3 on ympyröity katkoviivalla. HKA.

Rakennuskanta

Huvila-alueen varhaisin rakennuskanta oli peräisin Meilahden tilan ajoilta. Tilan vanhimpaan rakennuskantaan kuuluvat puinen kartanorakennus 1700-luvun puolelta ja kivirakenteinen tanssisa-lirakennus 1850-luvulta.¹¹ Tilan päärakennusten edustama empire vaikutti myös Meilahden varhaisimpiin huviloihin, joissa ilmeni tyylille tyypillisiä piirteitä.¹² Varhaisimmat huvilat rakennettiin 1870-luvun paikkeilla, ja ne sijoituivat pääosin Meilahden kaakkoiseen osaan. Tämän vaiheen huviloihin kuuluu esimerkiksi nykyisin pääministerin virka-asuntoja toimiva Kesälahti.¹³

1880-luvulla huviloita ryhdyttiin rakentamaan myös Etelä-niemeeseen, joka palstoitettiin 1890-luvun alussa. Huviloita rakennettiin ennen vuosisadan vaihdetta myös alueen pohjoisosaan, nykyisen Paciuksenkadun sillan eteläpuolelle. 1800-luvun lopun huvilat ovat puurakenteisia ja edustavat pääosin vuosisadan lopulle tyypillisiä sveitsiläis- ja nikkarityylejä. Uusimmat, 1910–20-lukujen huvilat sijoittuvat pääosin Heikinniementien koillispuolelle, 1910-luvulla jaetuille palstoille. Nämä huvilat edustavat tyylipiirteitään pääosin jugendia ja kansallisromantiikkaa. Aikakauden yksittäisiin merkkirakennuksiin kuuluu Meilahden ensimmäinen tiilirakenteinen huvila, vuonna 1904 valmistunut Villa Nissen niemen kärjen etelärannalla. Huvila tuli tunnetuksi toimiessaan vuodesta 1940 alkaen tasavallan presidentin virka-asuntona. Viimeisenä presidenttinä huvilaa jäi kuolemaansa vuonna 1987 asti asuttamaan Urho Kalevi Kekkonen, jonka kotimuseona rakennus nykyään toimii.¹⁴

Huvila-aluetta ei ole merkittävästi täydennysrakennettu. Merkittävimpiä uudiskohteita alueella on vuonna 1976 valmistunut moderni ja selkeälinjainen taiddehalli ja Tamminiementie 3:n koillispuolelle Seinäjoelta vuonna 1995 siirretty hirsirakenteinen paritalo.¹⁵

Kaavoitushistoriaa

Huvila-alueen ensimmäinen asemakaava 3735 vahvistettiin sisä-ministeriössä 24.11.1955. Asemakaavassa Tamminiementie 3 kuului puistoalueeseen, jolle sai rakentaa yleisiä rakennuksia, joiden kokonaiskerrosala sai olla enintään 25 000 m². Asemakaavassa palstoja huviloineen ei määritetty erillisiksi kiinteistöiksi, vaan ne kuuluivat yhtenäiseen puistoalueeseen. Helsingin kaupunki kuitenkin luopui ennen pitkää suunnitelmistaan rakentaa alueelle uusia julkisia rakennuksia.¹⁶ Helsingin ensimmäisessä yleiskaavassa vuodelta 1960 Meilahden huvila-alue osoitettiin osaksi kaupungin läntistä viheraluekokonaisuutta. Kantakaupungin osayleiskaavassa vuonna 1976 Meilahden huvila-alue esitettiin erityisen arvokkaaksi kulttuurihistorialliseksi suojelualueeksi. Osayleiskaavassa ehdotettiin sen suojelua asemakaavalla. Alueellinen suojelumääräys asemakaavalla alueelle saatiin toteutumaan vuonna 1985.¹⁷

↑ Ote huvila-alueen ensimmäisestä, vuoden 1955 asemakaavasta, jossa se määriteltiin puistoalueeksi. HKP.

11 Hackzell & Toppari 1997, 327.

12 Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto 1977, 3.

13 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 17.

14 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 128 ja 249–250.

15 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 17.

16 Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto 1977, 1.

17 Hautamäki 2015, 189, 199.

2.2 1800- ja 1900-lukujen vaihteen puuhuvila-arkkitehtuuri

Huvila-alueet kasvavien kaupunkien ympäristössä

1800-luvun puolivälistä alkaen kaupunkien laitamille alkoi muodostua porvariston asuttamia huvila-alueita. Alkuvaiheessa huvilat toimivat kesäasunnoiksi, mutta 1900-luvun alkuun mennessä niitä otettiin enenevästi ympärivuotiseen käyttöön. Rakentaminen keskittyi erityisesti luonnonläheisille alueille kaupunkien reunoilla.

Varhainen ja arkkitehtonisesti merkittävä kesähuvila-alue syntyi Turun Ruissaloon, joka palstoitettiin vuonna 1846. Helsingin vanhinta huvilarakentamista edusti Kaivopuisto 1840-luvulla. Sitten huviloita rakennettiin muun muassa Töölöön, Eläintarhaan, Meilahteen ja Laajasaloon. Muualla Suomessa merkittäviä huvila-alueita syntyi esimerkiksi Hankoon ja Karjalan kannakselle, jonne erityisesti pietarilaiset porvarit rakennuttivat kesäasuntojaan. 1900-luvun alkuun mennessä huvilat olivat muuttuneet monille pysyviksi asunnoiksi, ja huvila-asutusta syntyi myös kaupunkien ulkopuolelle, erityisesti taiteilijoiden käyttöön.

1800-luvun lopun huvila-arkkitehtuuri

1800-luvun lopun huvilarakentamisessa korostuivat kertaustyyli, erityisesti uusrenessanssi. Uusrenessanssia sovellettiin puuarkkitehtuuriin, ja tyyliin yhdistettiin vuosisadan loppua kohden myös kansallisromanttisia piirteitä. Näistä vaikutteista kehittyi niin kutsuttu nikkarityyli, jossa korostuivat puusepäntaidot ja koristeellinen detaljointi.

Sveitsiläistyylistä vaikutteita saanut nikkarityyli loi ilmeikkäitä ja epäsymmetrisiä rakennuksia, jotka erosivat 1800-luvun alkupuolen selkeälinjaisista empirehuviloista. Nikkarityylisissä hirsirakenteisissa huviloissa oli usein monimuotoisia pohjaratkaisuja, erkkeri-ikkunoita, parvekkeita, torneja, lasiverantoja

→ Vuosisadan vaihteen valokuvassa näkyvässä Ruissalon huvila Leppäniemessä näkyy sveitsiläistyylin piirteitä, kuten avonainen poikkipääty ja runsas puuleikkauskoristelu. MV.

ja vaihtelevia kattomuotoja. Koristeellisissa yksityiskohdissa käytettiin lehtisahauksia, listoituksia ja erilaisia julkisivupintoja.

Vuosisadan vaihteessa huvilarakentamisessa alkoi näkyä kansallisromantiikkaa ja jugendia. Koristeaiheissa viitattiin romantisoituun karelianismiin, ja rakennusmateriaalina hyödynnettiin puuta aiempaa tietoisemmin. Kansallisromanttisille huviloille oli tyypillistä esimerkiksi hirsipintojen jättäminen verhoilematta.

Eri tyyliuunnat sekoittuivat usein ajallisesti ja muotokieleltään. Pohjaratkaisuissa, massoittelussa ja julkisivuissa saattoi esiintyä usean tyylin piirteitä.

Varhaisvaikutteet

Uudistuvan huvilatyypin merkittävimpiä ulkomaisia vaikutteita olivat 1700-luvun lopulla Englannissa kehittynyt romanttisen pittoreski cottage-tyyli ja kauemmas mentäessä myöhäiskeskiaikaiset

pohjoisitalialaiset maalaistalot.¹⁸ Suomeen vaikutteet ylempien kansanluokkien huvilarakentamiseen saatiin erityisesti Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kautta. 1800-luvun puolivälin huvila-arkkitehtuurin edelläkävijäksi Suomessa mainitaan usein Tukholmasta vuonna 1851 Suomeen siirtynyt arkkitehti Georg Theodor Chiewitz, joka tunnetuin uutta suuntausta edustava huvila oli Villa Roma, jonka piirustukset esiteltiin ruotsalaisessa Tidskrift för praktisk byggnadskonst och mekanik -lehdessä 1850. Oman työnsä ohella hän koulutti Turussa toimineessa toimistossaan useita aikakauden keskeisiä arkkitehteja, kuten Theodor Decker, F.A Sjöström ja Theodor Höijer.¹⁹

¹⁸ Pihl Atmer 1987, 271–272.

¹⁹ Hannula & Salonen 2007, 13; Soiri-Snellman 1985, 72 ja 74.

3. Sundsténin huvila

3.1 Rakennuttaja ja suunnittelija

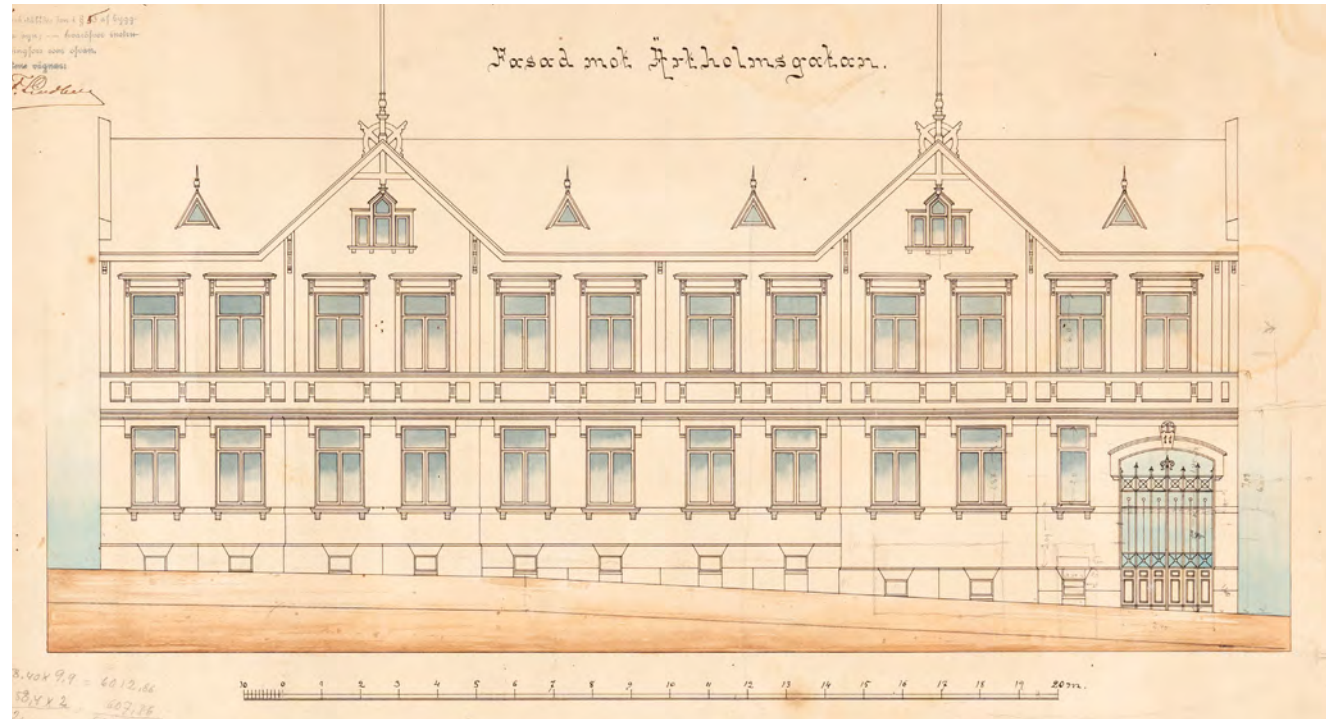
Rakennuttaja Fridolf Sundstén

Tamminiementie 3:n palstan ensimmäinen vuokralainen ja huvilan oletettu rakennuttaja oli helsinkiläinen kauppapuutarhuriparis-kunta Fridolf Sundstén ja hänen puolisonsa Lovisa Sundstén, jotka vuokrasivat huvilapalstaa sekä useita muita viereisiä palstoja. Sundsténin nimeä ei ole esillä rakentamista koskevissa säilyneissä asiakirjoissa, minkä vuoksi hänen asemansa rakennuttajana perustuu oletukseen. Huvila rakennettiin Sundsténien perheen asunnoksi.²⁸

Vuonna 1849 syntynyt Fridolf Sundstén vuokrasi joukon huvilapalstoja Meilahden huvilayhdyskunnasta viljelykäyttöön vuonna 1892. Vuonna 1897 Sundstén vuokrasi yhden palstan lisää ja vuonna 1900 perheen asuinhuvila valmistui palstalle 16. Sundsténit olivat menestynyneitä puutarhayrittäjiä. He pitivät kauppuutarhaa Meilahden kartanoon kuuluneilla kasvihuoneilla palstalla 19 ja Lovisa Sundstén myi puutarhan tuotteita torilla. Sundsténeilla oli lisäksi liiketoimintaa Ratakadulla Helsingin Punavuorella, missä he kasvattivat koristekasveja.²⁹

Suunnittelija rakennusmestari Carl Ärt

Tamminiementie 3:n vuonna 1898 laaditut pääpiirustukset on allekirjoittanut rakennusmestari Carl Ärt. Suunnittelijasta ei ole mainintaa aikakauden rakennusmestarmatrikelissa eikä hänen töitään ole aikaisemmin kartoitettu. Helsingin kaupunkinarkistosta löytyy Carl Ärtin allekirjoittama pääpiirustus

Hernesaarekadun varteen vuonna 1901 rakennetusta kaksikerroksisesta kaupunkiasuintalosta. Rakennus on ajalle tyyppillinen pohjakerrokseltaan kivinen ja yläkerrokseltaan puinen esikaupunkiasuintalo, joka edustaa tyylipiirteiltään lähinnä uusrenessanssia. Muita tunnettuja Ärtin suunnittelema kohteita ovat muun muassa liikehuoneistot Eerikinkatu 20:ssä sijaitsevan kerrostalon pohjakerroksessa (1920), Oikokatu 11 sijaitsevan

↑ Rakennusmestari Carl Ärtin suunnittelema asuintalo Hernesaarekatu 11:een. Julkisivupiirroksessa huomionarvoiset ovat muun muassa Tamminiementie 3:n kanssa samanlaiset spiirat poikkipäädyissä. 1901. Carl Ärt. HKA.

uusrenessanssikerrostalon korotus ja piharakennus (1905) sekä Vironkatu 5:ssä sijaitsevan kerrostalon pihasiipilajennus (1904).³⁰

20 Maisemasuunnittelu Hemgård et al. 2014, 22.

21 Ibid; Päivän uutiset 1898.

22 Rakennustiedot Helsingin kaupunginmuseo

3.3 Suunnitteluratkaisu

Suunnitteluratkaisun kuvaus perustuu rakennusmestari Carl Ärtin vuonna 1898 allekirjoittamaan planssiin, joka sisältää asemapiirroksen, läntisen julkisivupiirustuksen, poikkileikkauksen sekä asuinkeuhosten pohjapiirustukset. Pohjapiirustuksiin ei ole merkitty tilojen käyttötarkoituksia. Myöhemmistä muutospiirustuksista voidaan päätellä, että rakennus toteutettiin ainakin pääpiirteiltään Ärtin säilynyttä alkuperäispiirustusta noudattaen.

Sijointi tontille ja pihapiiri

Perushahmoltaan suorakaiteen mallinen huvila sijoitettiin Tamminiementien mukaisesti kutakuinkin pohjoiseteläsuuntaisesti. Rakennuspaikaksi valittiin pieni mäki, joka on myös palstan korkein kohta. Huvilan pääjulkisivu suunnattiin länteen merenlahden suuntaan. Palstan 16 kaakkoisosassa sijaitsi Sundsténin viljelymaita, joiden länsipuolelle rakennus sijoitettiin.

Julkisivut ja ulkohahmo

Huvilan päärunko on puolitoistakerroksinen, siinä on korkea satulakatto, jonka alla on vintti. Satulakaton päädyt on viistetty. Päärungon keskilinjaa eteläpuolella rakennusta halkoo korkea, rungosta lännen puolella ulkoneva poikkipääty. Poikkipääty avautuu toisessa kerroksessa parvekkeeksi ja sitä koristaa puuleikkauksin koristettu avonainen kattotuoli. Kattotuolia tukevat koristeellisesti sorvatut puupilarit. Päärungon pohjoispäädyssä on toinen, kapeampi poikkipääty, joka ulkonee hieman rungon molemmin puolin. Poikkipäädyn länsipuolella on lisäksi pieni, yhden kerroksen korkuinen erkkeri, joka kuitenkin on toteutusvaiheessa muutettu parvekkeeksi.

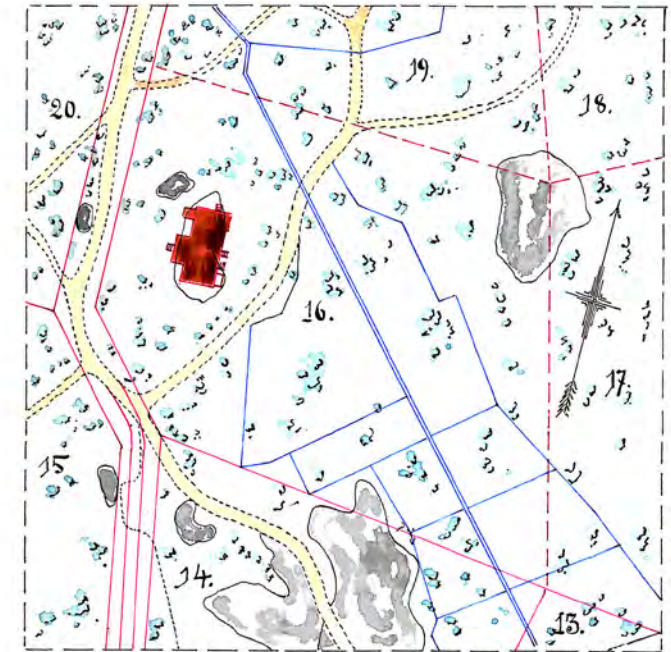
Julkisivupinta verhottiin pääosin vaakalaudoin. Julkisivupinta on jaettu kentiin nurkkalaudoin ja listoituksin. Pystylaudoitusta käytettiin korostuksena esimerkiksi erkkereiden ikkunoiden alapuolilla. Alkuperäisestä värytyksestä ei ole varmaa tietoa,

mutta vanhimmissa säilyneissä valokuvissa huvila näyttää olevan nykyistä tummempi.³¹

Huvilan ikkunamuodot ovat moninaisia, ja ikkuna-aukotus heijastaa talon sisäistä huonejakoa. Yksinkertaisten suorakaiteen muotoisten T-puiteikkunoiden lisäksi talossa käytettiin muun muassa viisikulmaisia, yläpäästään kolmiomaisia sekä kaari-ikkunoita. Ullakolle on länsijulkisivun poikkipäädyssä pieniä pyöröikkunoita ja katon lappeissa koristeellisia kolmiomaisia kattolyhtyjä. Ikkunoiden vuorilaudat koristettiin piirustuksissa moninaisin puuleikkauksin ja ainakin erkkereissä niiden yllä käytettiin paanumaista julkisivuverhousta. 1920-luvun valokuvista päätellen vuorilaudat on toteutettu piirustuksia yksinkertaisempina. Länsijulkisivun puolella poikkipäätyjen katonharjoja koristivat puiset spiirat.

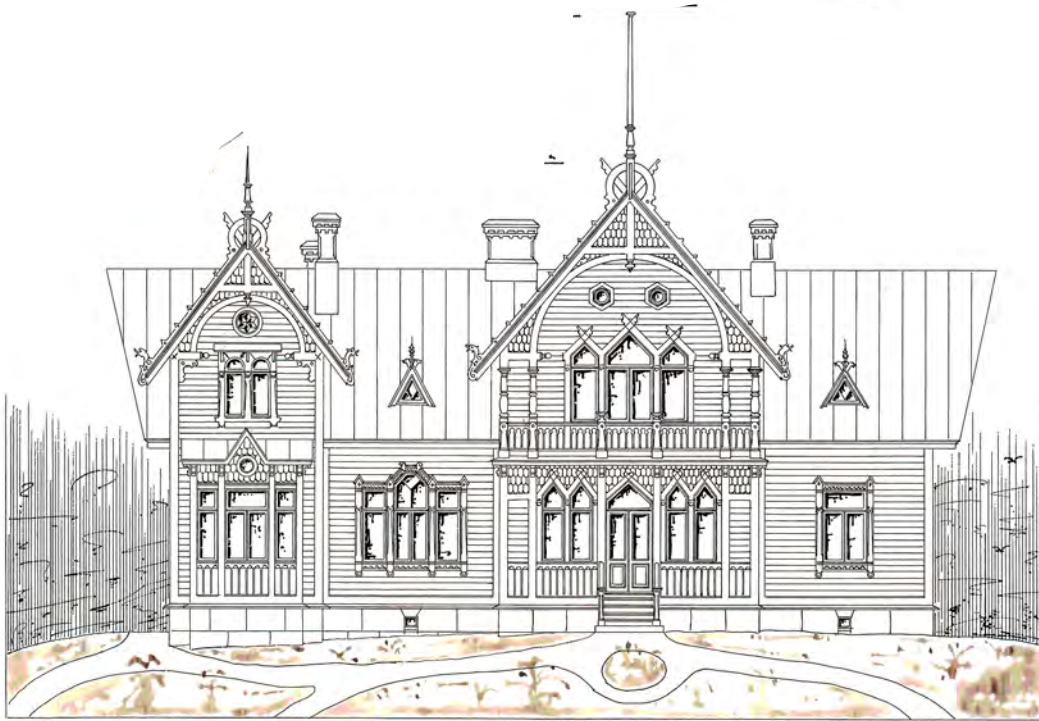
Alkuperäispiirustuksissa esitettiin ainoastaan rakennuksen läntinen pääjulkisivu, ja idän puoleinen pihajulkisivu on todennäköisesti ollut vaatimattomampi. Vuoden 1911 muutospiirustuksessa julkisivun vanhat osat on kuitenkin esitetty huomattavasti nykytilaa koristeellisempina, mikä viittaa siihen, että julkisivua on jossain muutosvaiheessa yksinkertaistettu.

Asemapiirros 1898

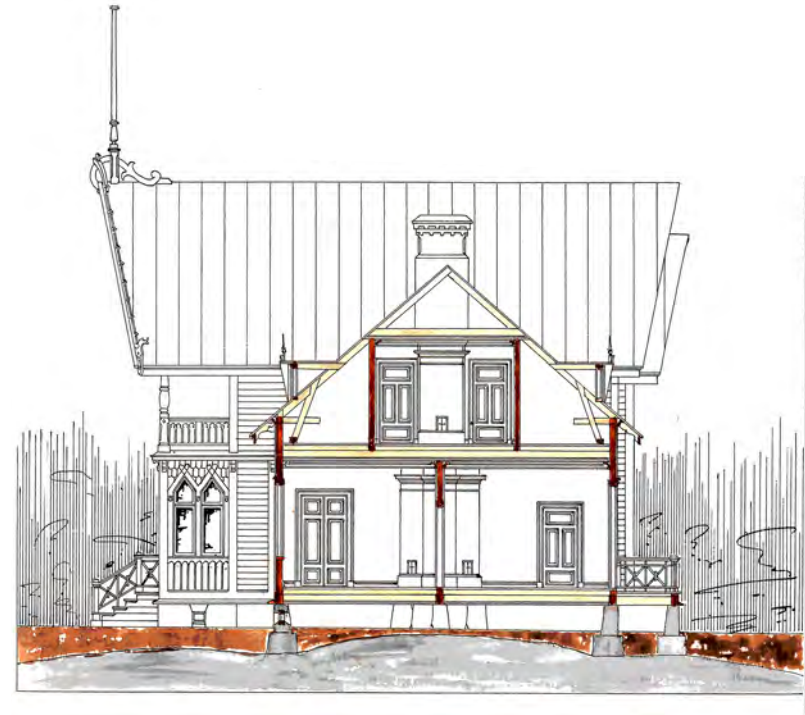

↑ Rakennusmestari Carl Ärtin vuonna 1898 laatimassa asemapiirustuksessa ei ole esitetty piharakennuksia. Punaisin viivoin on piirretty Tamminiementien tuleva linjaus. Siniset viivat esittävät palstojen sisäosiin sijoituneita Sundsténin vuokraamia peltomaita. Syyskuu 1898. Carl Ärt. HKA.

Julkisivu länteen ja leikkaus 1898

↑ Länsijulkisivupiirustuksessa on esitetty yksityiskohtaisesti huvilan julkisivukoristelu. Toteutus on luultavasti vastannut pääkohdiltaan piirustusta, joskin vasemmalla puolella esitetty erkkeri rakennettiin parvekkeena, johon kuljettiin parioven kautta. Julkisivu länteen, syyskuu 1898. Carl Årt. HKA.

↑ Huvilan leikkauspiirustuksessa on rakenteiden lisäksi esitetty ovityypit, uunit ja huoneiden jalka- sekä kattolistat. Leikkaus A-B, syyskuu 1898. Carl Årt. HKA.

Sisätilat

ALAKERRAN ASUNTO

Huvilan pääkerroksen asunto jakautui rungon keskilinjan mukaisesti kahteen huoneriviin. Päätilat sijaitsivat länsijulkisivun puolella, jossa ovien linjaus muodosti yhtenäisen näkymäakselin huoneesta toiseen. Suurin sali sijaitsi heti pääsisäänkäynnin ja sitä edeltäneen leveän eteishuoneen takana, rakennuksen poikkipäädyssä.

Carl Ärtin alkuperäispiirustuksissa ei ollut merkitty huoneiden käyttötarkoituksia, mutta länsipuolen huoneet olivat todennäköisesti perheen edustus- ja asuintiloja. Myös eteläpäädyn pihanpuoleinen huone kuului luultavasti asuinkäyttöön. Siihen liittyi pieni parveke, ja huone oli varustettu kaakeliuunilla ja koristelistoilla muiden asuinhuoneiden tapaan.

Talon koilliskulmassa sijaitsi keittiö, jonka yhteydessä oli kaksi huonetta: toinen uuniton ja toinen varustettu lämmitysuunilla. Keittiön sisäänkäynti oli pohjoisjulkisivulla, ja sen yhteyteen liittyi porrashuone, josta oli yhteys yläkertaan.

YLÄKERRAN ASUNTO

Yläkerran huoneet ryhmittyivät pihan puolelle sijoittuvan, matalan kattomuodon alle jääneen aulan tai kulkutilan ympärille. Aula yhdisti huoneet ja toimi yhteytenä sekä pää- että sivuportaaseen.

Pääjulkisivun puolella sijaitsi suuri asuinhuone, johon kuului tilava kuisti pääsisäänkäynnin yläpuolella. Eteläpäädyssä oli toinen asuinhuone, johon liittyi pieni parveke. Kummassakin huoneessa oli kaakeliuuni. Huoneiden itäpuolelle sijoittui pitkäommainen ullakkotila.

Luoteiskulmassa sijaitsi lisäksi liedellä varustettu keittiö. Yläkerran asukkailla oli lämpimät huoneet, oma keittiö ja itsenäinen sisäänkäynti sivuportaan kautta.

SISUSTUS

Ärtin piirustuksissa esitettiin sekä ylä- että alakerran varustukseen kuuluneet yksinkertaiset, koristelistoitettut kaakeliuunit ja peiliovet. Länsijulkisivun puolen huoneisiin oli piirretty pariovet, kun taas takapihan puolelle johti yksilehtisiä ovia. Huoneissa oli lisäksi korkeat, profiloidut katto- ja jalkalistat, jotka viimeistelivät rakennuksen sisäarkkitehtuurin.

Rakenne ja tekniikka

Rakennuksessa on hirsirunko ja luonnonkivisokkeli. Huvila lämmitettiin kakluuneilla. Alakerrokseen muurattiin viisi kaakeliuunina ja kaksi pönttöuunia, yläkerrokseen kaakeliuuneja tuli kaksi. Lisäksi sekä ala- että yläkerrokseen sijoitettiin liesi. Rakennuksessa ei alun perin ollut juoksevaa vettä eikä viemäröintiä.

Piharakennukset

Mahdollisista alkuperäisistä piharakennuksista ei ole säilynyt piirustuksia, mutta vuoden 1929 muutospiirustuksen mukaan palstan koilliskulman tuntumaan rakennettiin kolmen piharakennuksen ryhmä. Vuoden 1988 Helsingin kaupunginmuseon ja kaupunkisuunnitteluviraston laatiman raportin mukaan piharakennukset olisivat yhtä vanhoja kuin päärakennus, mutta tietoa ei ole lähteistetty. Piharakennuksia ei myöskään ole esitetty palstan asemapiirustuksissa ennen vuotta 1929.

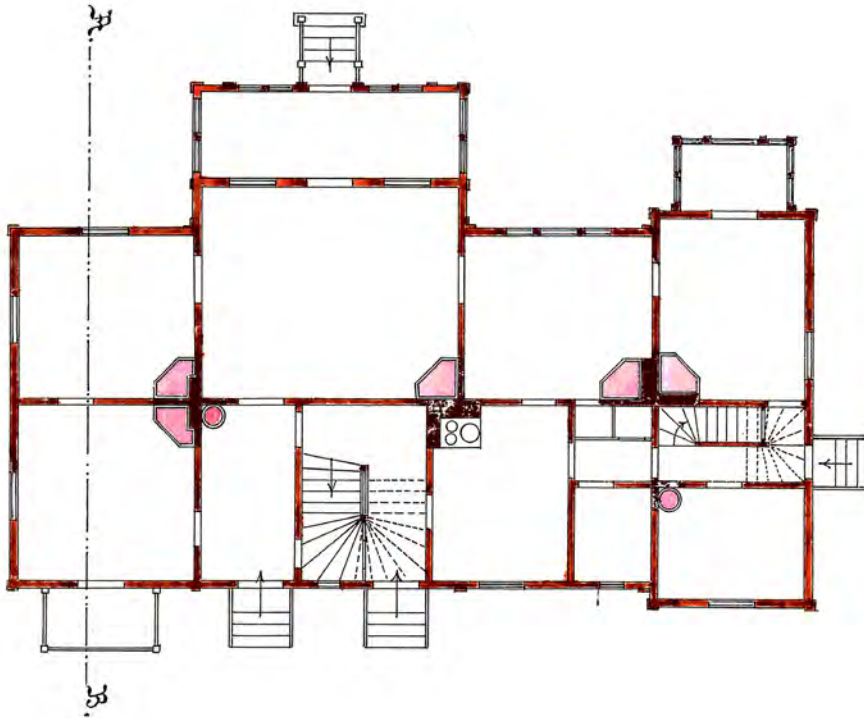
Edellä mainitussa raportissa rakennusten suunnittelijaksi on nimetty myös J. A. Waaranto, joka vuokrasi huvilan vasta vuonna 1917. Kolme rakennusta aseteltiin suorakulmaisesti L-muotoon. Niihin kuului kevytrakenteinen kylmä vaja, leipomo, sauna- ja autotallirakennus sekä pieni yhden huoneen asumus, jossa oli liesi ja komero. Autotallin yhteydessä oli kolme ulkokäymälää.

Piirustuksessa sauna- ja leipomo on esitetty olemassa olevana rakenteena, jota laajennetaan autotallilla ja ulkokäymälöillä.

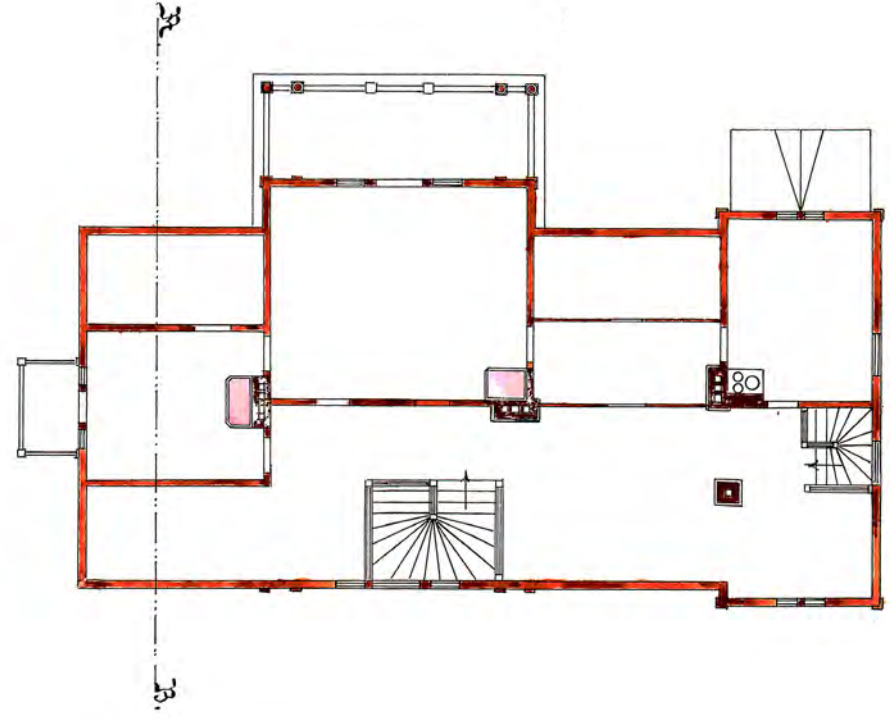
Saunan ja leipomon rakennusajankohta on kuitenkin epäselvä, vuoden 1911 asemapiirustuksessa sitä ei ole esitetty lainkaan.

Pieni asuintalo ja vaja on kuvassa esitetty kokonaan uusina rakenteina. Kaikki piharakennukset olivat hirsirakenteisia ja lautaverhottuja, lukuun ottamatta pystytuista ja vaakalaudoista rakennettua kylmää vajaa. Arkkitehtuuriltaan ne olivat yksinkertaisia ja koruttomia käyttörakennuksia.

Pohjapiirustukset 1898

↑ Huvilan alkuperäiset pohjapiirustukset on laatinut rakennusmestari Carl Ärt vuonna 1898. Toteutusvaiheessa ainakin piirustuksessa oikeassa yläkulmassa näkyvä luoteiskulman erkkeri (kuvassa oikea yläkulma) muutettiin parvekkeeksi. Piirustuksissa huoneiden käyttötarkoituksia ei ole eritelty. Oletettavasti ensimmäinen ja toinen kerros suunniteltiin alun perin kahdeksi eri asunnoksi. Tähän viittaavat molempien kerrosten omat keittiöt ja toisen kerroksen oma pääporrashuoneen sisäänkäynti idän (kuvassa alhaalla) puolelta. Ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus, syyskuu 1898. Carl Ärt. HKA.

↑ Toinen kerros on alkuperäisissä rakennusmestari Carl Ärtin vuoden 1898 suunnitelmassa pohjaratkaisultaan avoin. Kerroksessa on keittiö ja kaksi asuinhuonetta. Toisen kerroksen pohjapiirustus, syyskuu 1898. Carl Ärt. HKA.

4. Myöhemmät vaiheet

4.1 Käyttöhistoria

Ensimmäinen asukas puutarhuri Fridolf Sundstén perheineen viljeli Meilahdessa asuessaan puutarhoja viereisillä palstoilla. Sundstén kuoli vuonna 1908 asutettuaan huvilaa alle vuosikymmenen. Huvila oli hänen perillistensä hallussa vuoteen 1911 asti, jonka jälkeen se myytiin metsänhoitaja A. Ericssonille.

Oletettavasti Ericsson tilasi samana vuonna Vilho Lekmanilta huvilan tuolloin valmistuneet muutossuunnitelmat. Ericssonin jälkeen huvilan osti vuonna 1917 rakennusmestari Juho Aleksanteri Waaranto, jonka nimi on jäänyt elämään myös huvilan nimenä. Muun muassa Geselius-Lindgren-Saarisén arkkitehtitoimistossa piirtäjänä toiminut Waaranto suunnitteli omistusaikanaan huvilaan muutostöitä ja piharakennuksia. 1930- ja 40-lukujen vaihteessa Waarannot muuttivat asumaan huvilan toiseen kerrokseen ja vuokrasivat ensimmäisen kerroksen talvisodan vuoksi Viipurista evakuidulle, Venäjän ortodoksikirkosta eronneelle vanhauskoisten ortodoksien kirkkokunnalle. Waarannon suku asutti huvilaa vuoteen 1969 asti.²⁵

Vuonna 1969 Helsingin kaupunki lunasti Tamminiementie 3:n ja muutti sen vuokra-asunnoiksi. Rakennuksessa on vuonna 1977 tehdyn inventoinnin mukaan ollut neljä asuntoa, joista suurin oli viiden huoneen ja 126 neliömetrin kokoinen. Pienemmät asunnot olivat kahden huoneen asuntoja ja pinta-aloiltaan 63, 43 ja 24 neliömetriä. Pienimpään asuntoon ei kuulunut keittiötilaa tai wc:tä. Suurin asunto ja 43 neliömetrin kaksio sijaitsivat ensimmäisessä kerroksessa ja kaksi muuta kaksiota toisessa kerroksessa. Lisäksi piharakennuksessa oli yhä 28 neliömetrin yksiö. Yhteensä huvilassa asuin tuolloin kahdeksan henkeä ja

piharakennuksessa kaksi.²⁶

Huvilan käyttäjänä toimi ilmeisesti asumisen ohella Käsityön ystävät -yhdistys. Yhdistyksellä oli toimintaa huvilan ensimmäisessä kerroksessa ainakin vielä vuonna 1988. Käsityön ystävillä oli käytössään tiloja myös Mäntyniemessä Villa Nybackassa.²⁷ Käsityön ystävien jälkeen Tamminiementie 3:n huvila oli jonkin aikaa tyhjillään, kunnes 1990-luvun alussa se vuokrattiin Pekka ja Grazyna Kokkoselle, jotka avasivat juhannusaattona 1993 huvilassa vuoteen 2025 asti toimineen kahvila-ravintola Villa Angelican. Yrittäjäpariskunta asutti huvilan toista kerrosta. He operoivat samaan aikaan myös kahvilaa Meilahden kartanon päärakennuksessa.²⁸

24 Hackzell & Toppari 1997, 300; HKM; Aug. Tolonen toim., 1930, 592.

25 Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto 1977, 53.

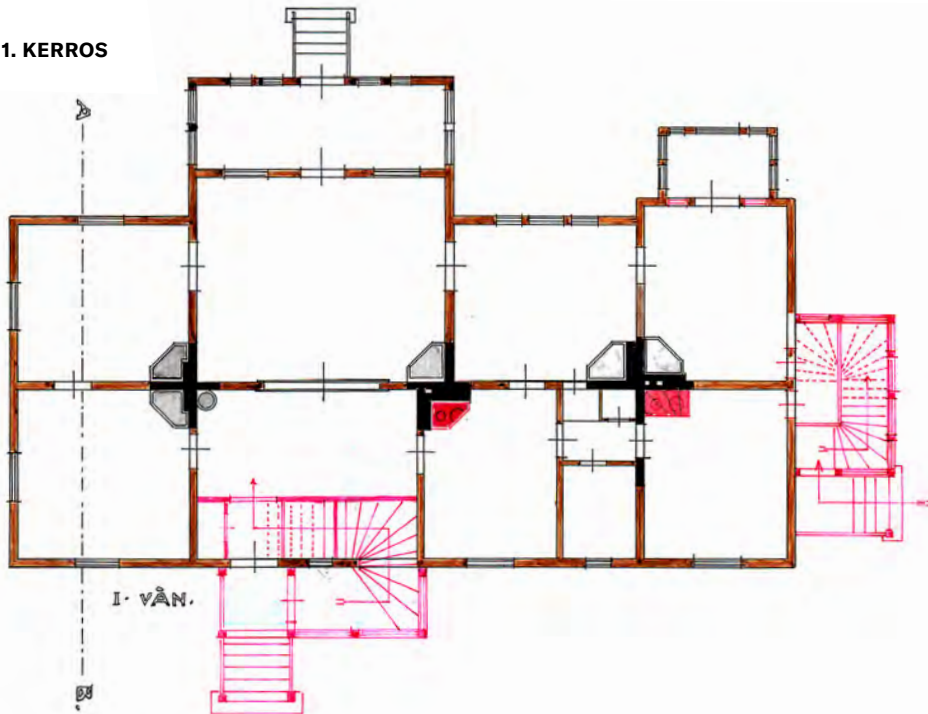
26 Priha 1999, 43

27 Hackzell & Toppari 1997, 300; HKM; Helsingin Kaupunginmuseo & Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto 1988, 8.

4.2 Muutoshistoria

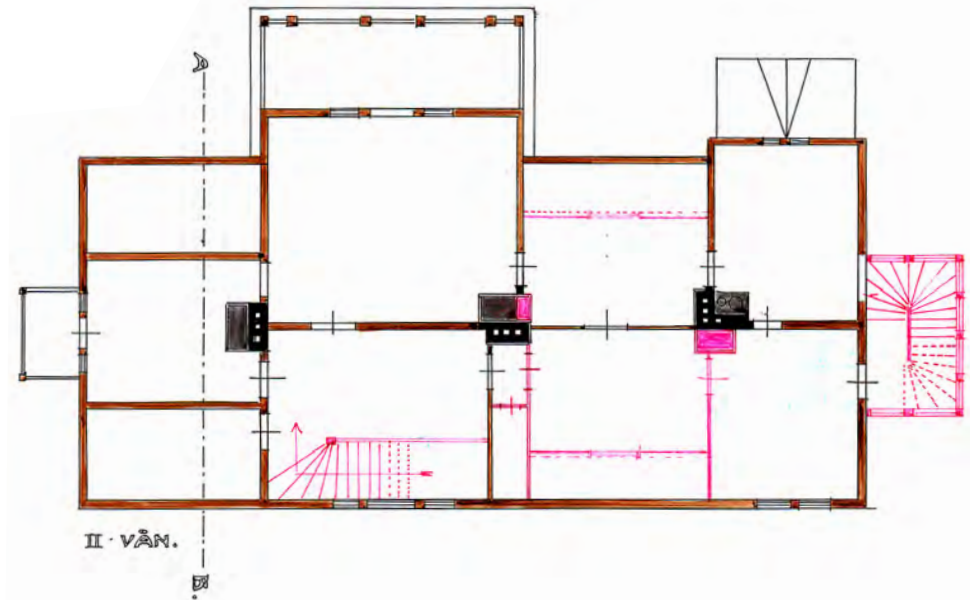
Muutospiirustukset 1911

1. KERROS

↑ Piirustuksissa uudet rakenteet on piirretty punaisella. Purettavia rakenteita ei ole esitetty. Piirustuksessa oikealla näkyvä apuporras toteutettiin oletettavasti jo tässä vaiheessa nykytilaa vastaavasti osittain alkupe-
räisen rakennusrungon sisään. Uutta pääporrasta muokattiin jo toteutusvaiheessa, sillä sen toteutunut muoto poikkeaa piirustuksesta. Piirustus on oletettavasti perustunut Carl Årtin alkuperäispiirustukseen, minkä takia siinä esiintyy myös parvekkeeksi muutettu kuisti. Ensimmäisen kerroksen pohjapiirros, syyskuu 1911, Vilho Lekman. HKA.

2. KERROS

↑ Toisen kerroksen pohjapiirustuksessa pääasialliset muutokset uusien portaiden ohella ovat väliseinä-
muutoksia, joilla esimerkiksi itäpuolen aulatila jaettiin pienempiin huoneisiin. Toisen kerroksen pohjapii-
rustus, syyskuu 1911, Vilho Lekman. HKA.

Muutokset 1911

Huvilarakennuksen ensimmäinen huomattava muutos tapahtui jo 11 vuotta sen valmistuttua. Rakennusmestari Vilho Lekmanin laatimien piirustusten mukaan tuolloin rakennettiin uudelleen huvilan molemmat portaat. Pääporras siirrettiin osittain vanhan rakennusrungon ulkopuolelle ja takapihan puolelle rakennettiin uusi kuisti, johon porras osittain siirrettiin. Palvelijan porras on

piirustuksissa siirretty kokonaan uuteen kuistiin pohjoisjulkisivun puolelle. Tätä muutosta ei kuitenkaan seuraavista, vuonna 1929 päivätyistä muutospiirustuksista päätellen toteutettu.

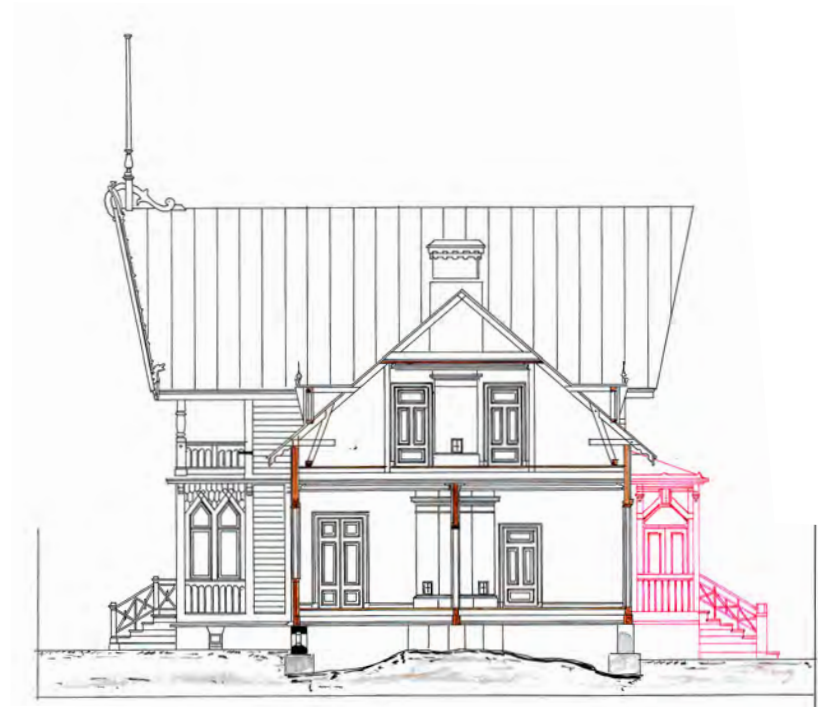
Piirustuksissa on esitetty myös kaksi uutta uunia ja liettä poh-
jakerroksen koilliskulman kahteen huoneeseen. Toisen kerroksen huonejärjestystä uudistettiin piirustuksen mukaan jakamalla

takapihan puoleinen yhtenäinen aulatila kolmeen pienempään huoneeseen sekä pienempiin varastotiloihin. Piirustuksissa kaak-
koiskulman parveke on esitetty puretuksi ja sen ovi muutettu
ikkunaksi, parveke on kuitenkin säilynyt paikallaan aina tähän päivään asti.

Muutospäiirustukset 1911

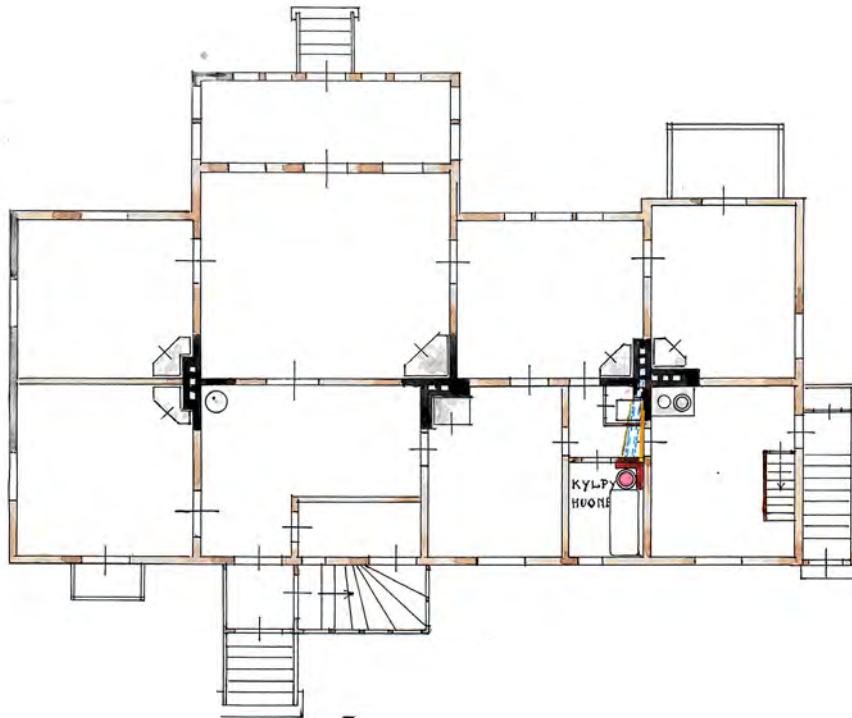
↑ Itäjulkisivua esittävässä piirustuksessa on punaisin viivoin esitetty uudet rakennusosat. Kuvassa oikealla näkyvä pohjoispäädyn kuisti toteutettiin oletettavasti piirustuksista poiketen. Myös levennetty kattolyhty jätettiin oletettavasti toteuttamatta, sillä paikalla on yhä alkuperäistä vastaava kolmiomainen kattolyhty. Julkisivu itään, syyskuu 1911, Vilho Lehtman. HKA.

↑ Leikkauspiirustuksessa on punaisin viivoin esitetty uudet rakennusosat. Kuistiin rakennettiin sisäovi, oletettavasti, jotta toista kerrosta voitaisiin käyttää omana asuntonaan. Leikkaus A-B, syyskuu 1911, Vilho Lehtman. HKA.

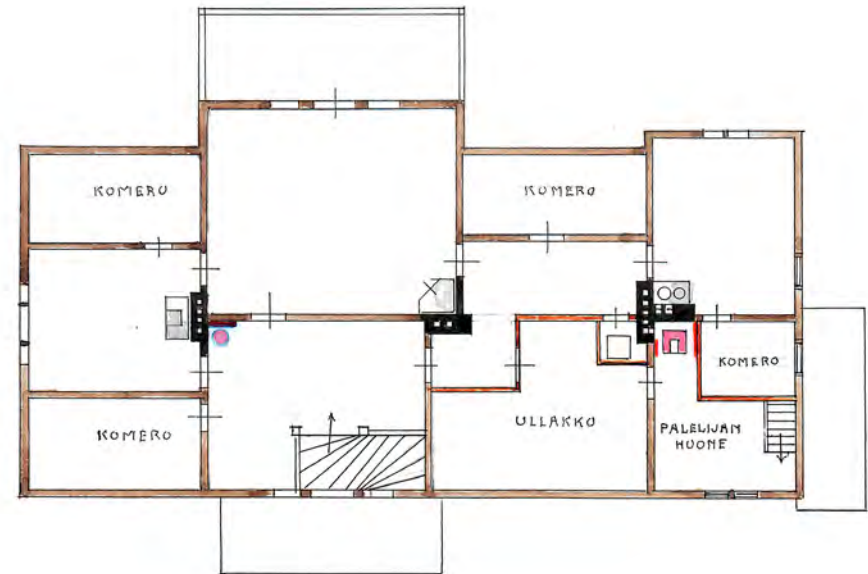
Muutospiirustukset 1929

1. KERROS

↑ Pohjapiirustuksissa uudet rakenteet on merkattu punaisella värillä. Ensimmäisen kerroksen pohjapiirustus, huhtikuu 1929, J.A. Waaranto. HKA.

2. KERROS

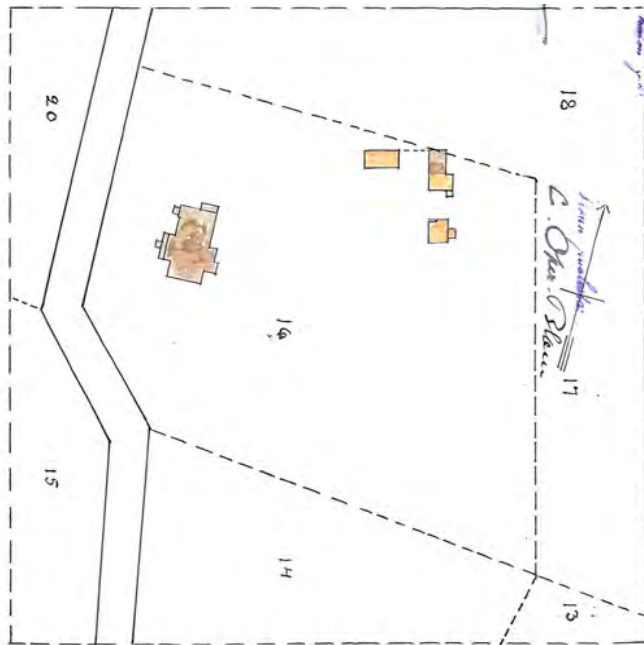
↑ Merittävimmat muutokset ovat uudet väliseinät huvilan pohjoispäädssä. Toisen kerroksen pohjapiirustus, huhtikuu 1929, J.A. Waaranto. HKA.

Muutokset 1929

Vuonna 1929 ensimmäisen kerroksen keittiön viereinen pieni huone muutettiin kylpyhuoneeksi ja keittiö siirrettiin koilliseen kulmahuoneeseen. Piirustusten mukaan toiseen kerrokseen on rakennettu mahdollisesti uusi pieni palvelijan porras, joka on sijoitettu

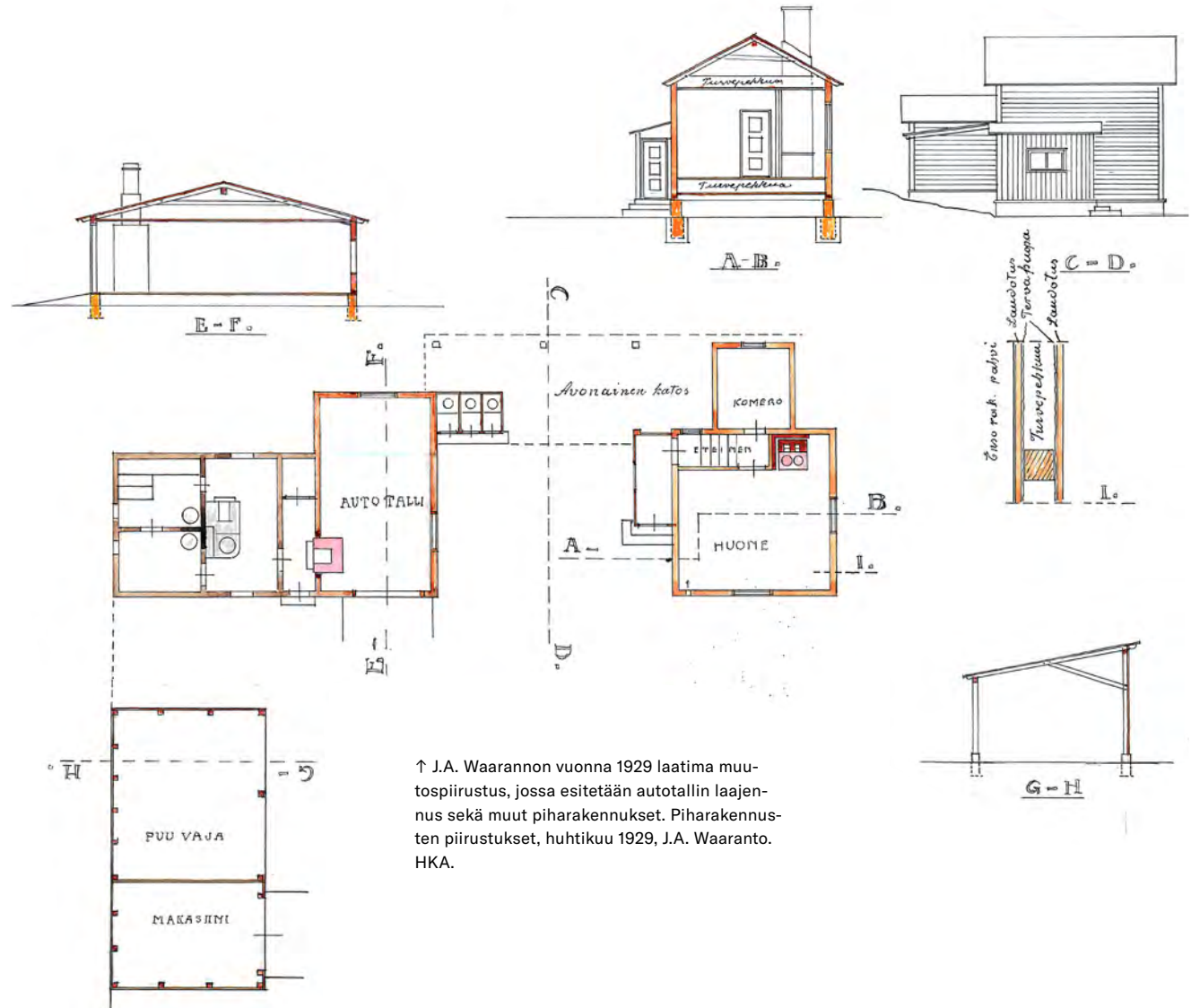
koilliseen kulmahuoneeseen. Toisessa kerroksessa koilliskulmassa sijainneeseen palvelijan huoneeseen rakennettiin lisäksi uusi komero ja sen eteläpuoleisen huoneen väliseinäjakoa muutettiin.

Asemapiirros ja piharakennukset 1929

Samassa piirustusplanssissa pohjapiirustusten kanssa on esitetty rakennettavaksi kaksi piharakennusta: Kylmä vaja ja sekä pieni yksihuoneinen asuinrakennus. Lisäksi olemassa olevaa sauna- ja leipomorakennusta on esitetty laajennettavan autotallilla ja ulkokäymälöillä. Vuoden 1911 asemapiirustuksessa piharakennuksia ei ole esitetty. Ilmakuvista päätellen piharakennukset ovat säilyneet paikallaan ainakin 1980-luvun loppuun asti. Muutokset suunnitteli rakennusmestari J.A. Waaranto.

↑ J.A. Waarannon vuonna 1929 laatimassa asemapiirustuksessa huvilan kiinteistön koilliskulmaan on esitetty rakennettavaksi kaksi piharakennusta: kylmä vaja ja yksihuoneinen asuinrakennus. Asemapiirustus, huhtikuu 1929, J.A. Waaranto. HKA.

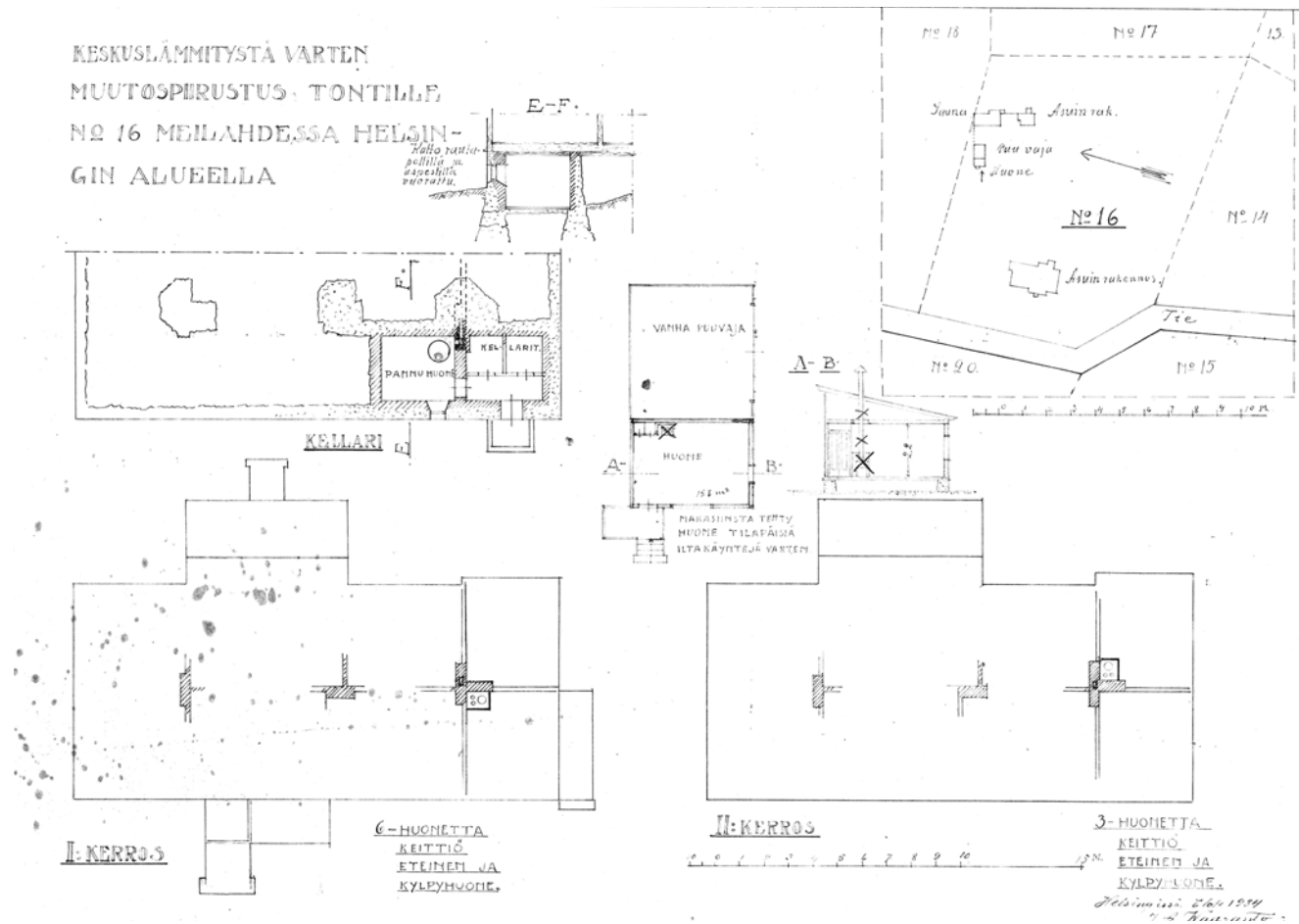

↑ J.A. Waarannon vuonna 1929 laatima muutospiirustus, jossa esitetään autotallin laajennus sekä muut piharakennukset. Piharakennusten piirustukset, huhtikuu 1929, J.A. Waaranto. HKA.

Kellari 1934

Vuonna 1934 huvilan omistanut rakennusmestari J.A. Waaranto suunnitteli rakennukseen keskuslämmityksen. Huvilan koilliskulman alle rakennettiin pieni, tiilestä muurattu kellari, johon kuului pannuhuone ja eteinen. Kellarin kattorakenne oli piirustuksen mukaan rautapellillä ja asbestilla vuorattu. Samalla vanhasta kylmästä puuvajasta tehtiin osittain lämmitetty. Lämmitettyyn osaan rakennettiin asuinhuone.

Muutospiirustuksen mukaan huvila on vuonna 1934 jakautunut kahteen asuntoon, joista toinen on käsittänyt ensimmäisen ja toinen toisen kerroksen. Ensimmäisen kerroksen asunnossa on ollut kuusi huonetta, keittiö, eteinen ja kylpyhuone. Toisen kerroksen pienemmässä asunnossa on ollut kolme huonetta, keittiö, eteinen ja kylpyhuone.

↑ Huvilaan rakennettiin keskuslämmitys 1930-luvulla rakennuksen kellarikerrokseen. Lupapiirustus, elokuu 1934, J.A. Waaranto. HKA.

↑ 1920-luvun valokuvassa huvila näyttää vaalealta. Ragnar Nyberg. HKM.

→ Vuonna 1923 otetussa valokuvassa ovat näkyvillä muun muassa poikkipäätyjen näyttävät spiirat ja vasemman poikkipäädyn kattotuolin ristimäinen päätyaihe, jotka on sittemmin purettu. Julkisivupinta vaikuttaa olevan valokuvassa maalaamaton. Ragnar Nyberg. HKM. Kuvaa on rajattu.

↑ Tamminiementie 3:n pääjulkisivu katsoo länteen. Pääsisäänkäyntiä korostavat symmetrisesti asetellut suippokärkiset ikkunat ja poikkipäädyn koristeellinen avoin kattotuoli. 1970-luvun lopussa huvilan koristelua on karsittu, esimerkiksi poikkipäätyjen katonharjojen spiirat on poistettu. Myös ulko-ovet ja vasemmalla näkyvän parvekkeen yksinkertainen pinnakaide vaikuttavat myöhemmiltä muutoksilta. Harri Ahola. HKM.

↑ Huvilan itäjulkisivun vaiheet ovat heikommin dokumentoidut. Teräväkärkisin ikkunoin lasitettu kuisti ja oletettavasti myös kuvassa oikealla näkyvä pienempi kuisti rakennettiin vuoden 1911 muutosvaiheessa. Suuremman poikkipäädyn kuistin yläpuolella oleva, keskilinjasta sivuun avattu ikkuna on uudempi ja vailla tarkkaa ajoitusta, mutta sen voidaan todeta olevan lisätty välillä 1934-1993. Julkisivun koristelu on huomattavasti länsijulkisivua niukempaa. HKM.

← 1980-luvulla rakennus on ollut julkisivuiltaan keltainen. Nykyinen väritys on peräisin vuoden 1993 muutosvaiheesta. Matti Visanti, 1980-luku. Helsingin kaupunginmuseo.

Peruskorjaus ja muutos kahvilaksi 1993

Seuraavat rakennusta koskevat muutospäätökset Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan arkistossa ovat vuodelta 1993 ja koskevat huvilan muutosta kahvilakäyttöön. Piirustukset on allekirjoittanut arkkitehti Wojtek Skalski. Piirustuksista voidaan havaita, että huvilaan on tehty useita muutoksia välillä 1934–1993, joista ei ole säilynyt arkistopiirustuksia. Erityisesti toisen kerroksen huonejärjestystä on muokattu ja vuoden 1929 pohjapiirustuksessa esitetty pieni keittiön porras on purettu. Lähes kaikki huvilan uunit on purettu tällä välillä lukuun ottamatta ensimmäisen kerroksen suuren salin uunia ja toisen kerroksen päämakuuhuoneen uunia. Myös säilytetyt uunit on poistettu käytöstä.

Huvilan julkisivujen väritys on muutettu useamman kerran.

1980-luvulla julkisivupinta on ollut vaalean keltainen vaalean vihertävillä tai harmailla ikkunapuitteilla ja punaisella katolla. Huvilan julkisivukoristelua on myös yksinkertaistettu, esimerkiksi länsijulkisivun poikkipäätyjen kattospiirat on purettu ennen vuotta 1978.

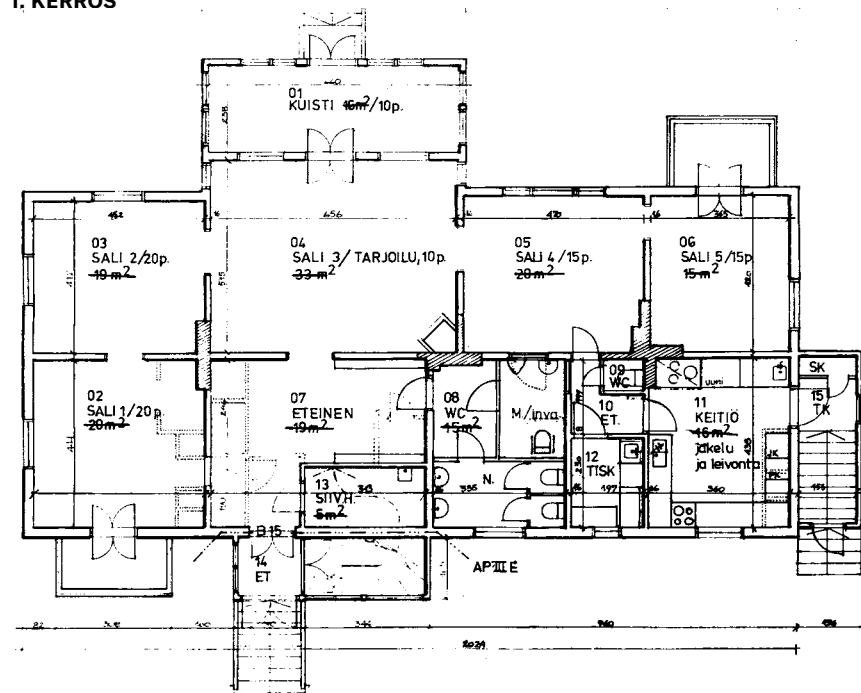
Peruskorjauksen yhteydessä merkittävimmät muutokset on toteutettu ensimmäisen kerroksen koilliskulmaan, johon on vanhan keittiön paikalle toteutettu uudenaikainen ravintolakeittiö. Taloon asennettiin myös koneellinen ilmanvaihto. Keittiön eteläpuolelle on rakennettu uuden kahvilakäytön vaatimat, laajemmat wc-tilat. Pohjakerroksesta on poistettu useampi kaakeliuuni joko

tässä vaiheessa tai aikaisemmin. Yläkerrokseen ei piirustuksiin lisätyn huomautuksen mukaan tehty lainkaan muutoksia. Yläkerros pysyi vuokralaisten asuinkäytössä.

Huvilan kolme 1920-luvun lopussa lisättyä piharakennusta on purettu ennen vuotta 1995, jolloin niiden paikalle on siirretty hirsirunkoinen kahden asunnon puutalo. Siirretty rakennus on entinen Seinäjoen asemapäällikön talo. Samalla huvilapalsta on jaettu kahden rakennuksen kesken ja Tamminiementie 3:een kuuluva vuokra-alue on pienentynyt merkittävästi.³⁶

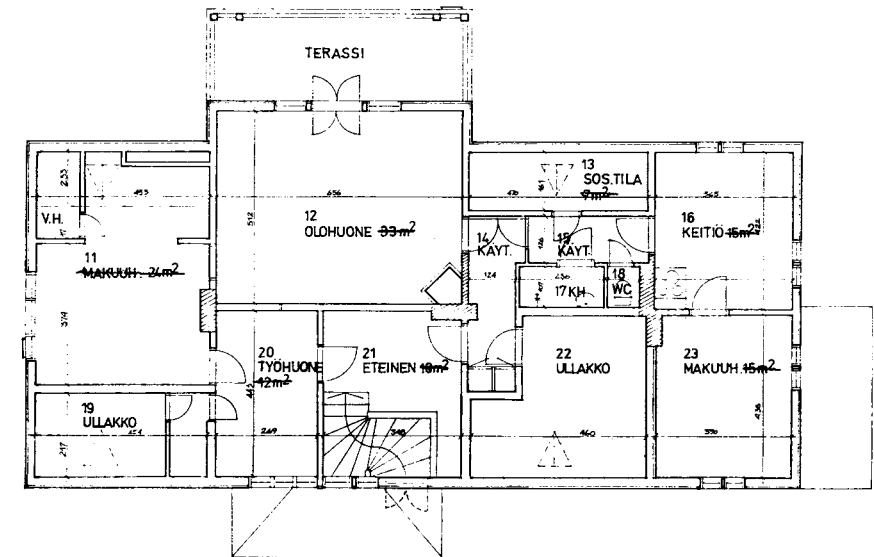
28 Maisemasuunnittelu Hemgård, Kati Salonen ja Mona Schalin arkkitehdit oy. 2014, 140-142.

1. KERROS

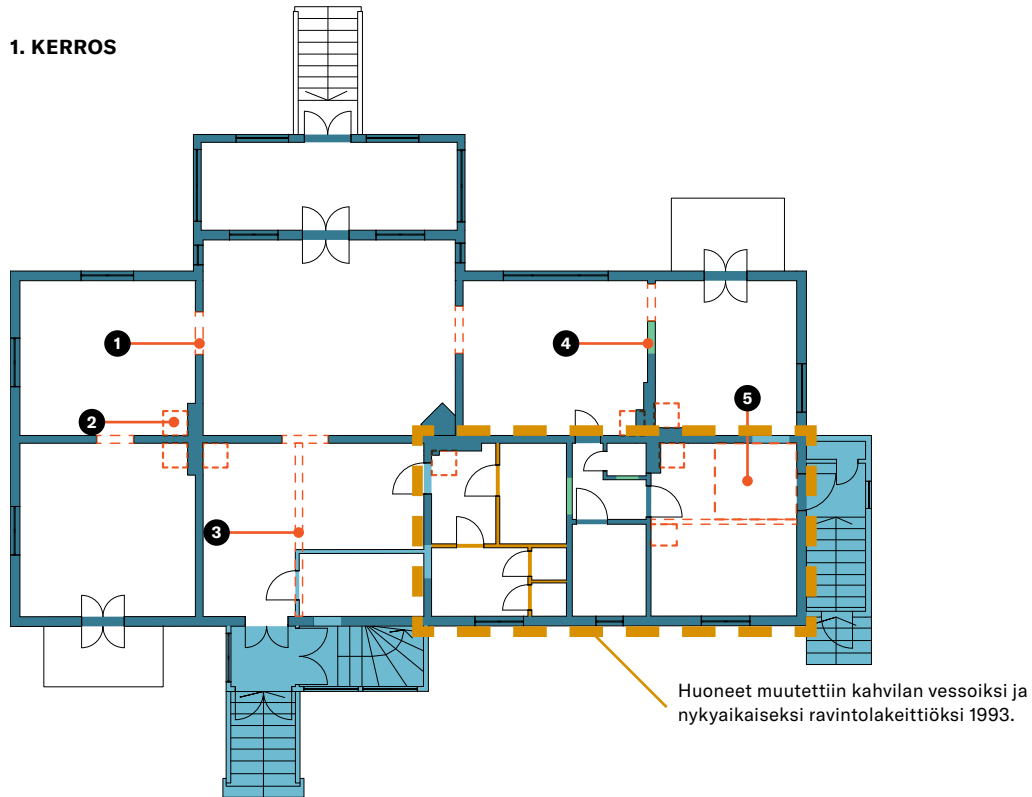
↙ ↘ Muutospäätökset päivätty
14.4.1993. Wojtek
Skalski. RakVV.

2. KERROS

4.3 Muutoskaaviot

1. KERROS

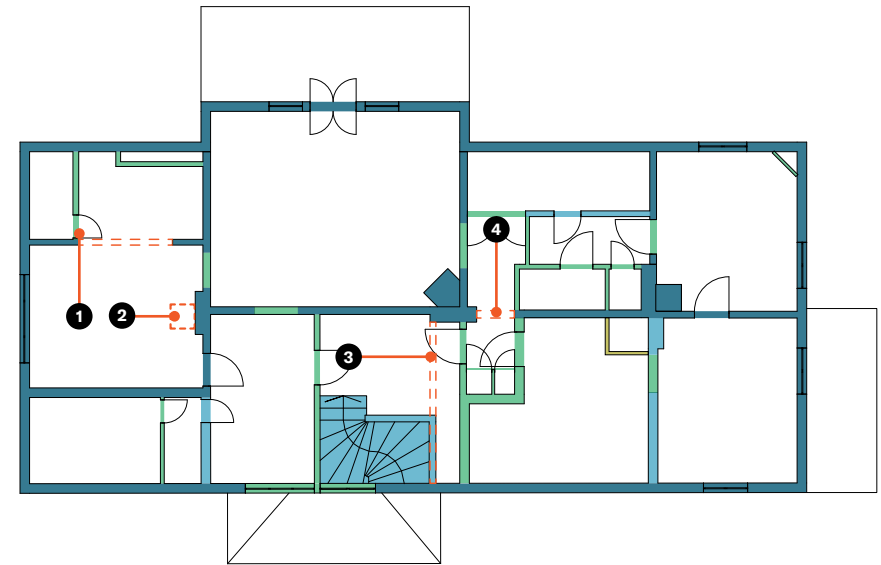
AJOITUS

- 1900
- 1911
- 1929
- 1930-1992
- 1993
- purettu

PURETUT RAKENTEET 1. KERROS

- ① Ovilehdet on poistettu ennen vuotta 1993
- ② Uunit on purettu kaikista huoneista suurta salia lukuunottamatta ennen vuotta 1993
- ③ Väliseinä ja alkuperäinen porras on purettu 1911
- ④ Oven paikkaa on siirretty ennen vuotta 1993, ovilehdet on poistettu
- ⑤ Alkuperäinen palvelijan porras ja sen itäpuolinen völäiseinä on purettu 1911

2. KERROS

PURETUT RAKENTEET 2. KERROS

- ① Makuuhuoneen seinään on avattu aukko ennen vuotta 1993
- ② Kaikki kerroksen uunit olohuonetta ja kulmahuoneen leivinuunia lukuunottamatta on purettu ennen vuotta 1993
- ③ Huoneen seinää on siirretty pohjoisen suuntaan ennen vuotta 1993
- ④ Seinään on avattu aukko mahdollisesti vuoden 1929 muutosten yhteydessä

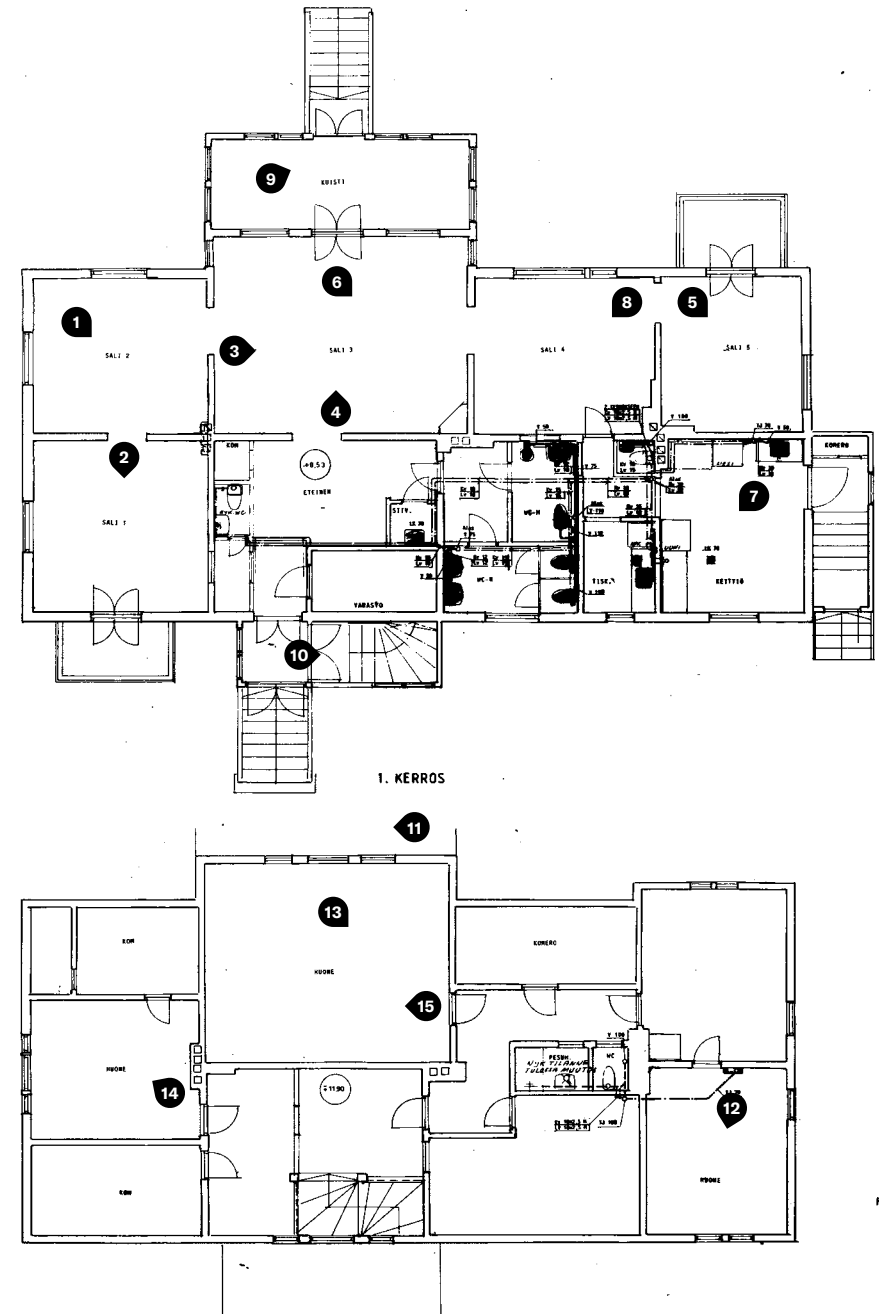
5. Säilyneisyyskatselmus

5.1 Sisätilat

Rakennuksen sisätilat katselmoitiin päätilojen yleispiirteittäin heinäkuussa 2025. Ullakkoa ja kellaria ei katselmoitu, mutta ullakolla käytiin. Ullakolla aluskatteen alapuolelle on lisätty lämpöeriste osittain ja ullakkoa käytetään pääsääntöisesti varastona. Dokumentointivalokuvien kuvauspaikat on merkitty oheisiin pohjapiirustuksiin.

Pohjaratkaisu

Pohjaratkaisussa on säilynyt alkuperäinen tilajäsenty. Kadunpuoleisissa saleissa on säilynyt alkuperäinen näkymäakseli. Pohjaratkaisun suurimmat muutokset on tehty vuonna 1993, kun rakennus muutettiin kahvilakäyttöön. Tällöin keittiö päivitettiin kahvilakeittiöksi ja ensimmäisen kerroksen wc-tiloja laajennettiin. Lähes koko rakennuksesta on poistettu uunit vuoden 1929 jälkeen. Tiloihin on lisätty ripapatterit 1930-luvulla, kun uunit on purettu.

→ Sijaintikaavioiden pohjana on käytetty 7.6.1993 päivättyä muutospirustuksia, jotka vastaavat nykytilaa. RakVV.

Katto

Ensimmäisen kerroksen saleissa on helmiponttipuupaneeli mahdollisesti 1900-luvun alusta. Kattolistat edustavat samaa aikakautta. Suurimman salin katto on kangastettu ja siinä on nykyisin kahvilavaiheesta romanttinen koristemaalaus. Myös luoteiskulman huoneen katossa on kahvilavaiheessa toteutettu koristemaalaus. Kuistilla on edellisestä poiketen petsattu ja lakattu mahdollisesti alkuperäinen paneelikatto. Ullakon keskisalin katto on levytetty.

Seinät

Seinät on pääsääntöisesti levytetty myöhemmin. Ulkoseinässä on puukuitulevy ja sisäseinässä oletettavasti puukuitu- tai kovalevy. Salien seinät ovat tapetoidut. Tapetointi ei ole alkuperäistä. Kuis-tin seinät on petsattu ja lakattu. Vuonna 1993 muutettujen keittiö- ja wc-tilojen seinämateriaalina on valkoinen keraaminen laatta.

→ Ensimmäisessä kerroksessa huoneiden kattopinta on pääsääntöisesti helmipontattua puupaneelia. Kahdessa salissa on katossa rappaus, johon on maalattu koristemaalaus.

→ Seinät on tapetoitu huoneissa värikkäin tapetein. Seinillä on nähtävissä sähköjohdot. Keittiössä ja wc-tiloissa seinät on laatoitettut.

Lattia

Sisällä on laualattia, joka on joko maalattu tai lakattu. Osa lattioista on todennäköisesti uusittu 1990-luvulla. Eteisen laualattiassa, joka on mahdollisesti alkuperäinen, on nähtävissä vanhojen seinien paikat. Keittiö- ja wc-tilojen lattiamateriaalina on muovimatto. Toisen kerroksen märkätiloissa on keraaminen laualattia.

Ikkunat

Rakennuksessa on sisään-ulos aukeavat puurakenteiset ikkunat, joissa on pitkäsarpa. Ikkunan sisäpuoliset listat ovat oletettavasti alkuperäiset. Kuisteilla on yksipuitteiset ikkunat ja ikkunalistoja on uusittu vanhan mallisina.

Portaikko

Ensimmäisen ja toisen kerroksen välisessä portaikossa on puupaneeliseinä, jota on uusittu osittain 1990-luvulla. Paneelipinta on osittain maalattu ja osittain lakattua paneelipintaa. Kaiteita on uusittu. Käsijohteet ovat mahdollisesti 1930-luvulta.

→ Ensimmäisen kerroksen saleissa on säilynyt alkuperäinen näkymäakseli. Keskisalin katossa on myöhempi koristemaalaus.

→ Ensimmäisen kerroksen huoneissa on joko maalattu tai lakattu laualattia. Lattiaa on osittain paikattu, esimerkiksi seinien purkamisen yhteydessä.

← Rakennukseen on lisätty lämpöpattereita ikkunoiden alle. Asiakastiloissa näkyy tuloilmaritilöitä vuodelta 1993.

→ Ensimmäisen kerroksen ainoa säilynyt kaakeliuuni on maalattu osittain kultamaalilla.

← Keittiö on vuoden 1993 suunnitelmien mukaisessa asussa.

→ Ensimmäisen kerroksen luoteiskulman saliin on maalattu kattoon koriste-maalaus, joka ei ole alkuperäinen.

↑ Kadunpuoleisen kuistin puupinnat on lakattu. Ikkunoiden vuorilaudat ovat uusittu alkuperäisen kaltaisina. Kuistien ikkunat ovat yksilasisia.

↑ Toiseen kerrokseen johtava portaikko rakennuksen lännenpuoleisella julkisivulla on vuoden 1911 lisäys.

↑ Avokuistin rakenteita on uusittu alkuperäisen kaltaisina. Parvekkeelta on näkymät länteen merelle.

← Ullakolle on muodostettu asuinhuoneita 1900-luvun alussa.

→ Toisen kerroksen kaakeliuuni on alkuperäinen.

← Päämakuuhuone on alkuperäinen asuinhuone. Huonetta on jatkettu lappeen alle.

→ Toisessa kerroksessa on suuri keskihuone, josta on pääsy avoparvekkeelle. Tilajäsentely on on alkuperäinen.

5.2 Ulkotilat

Ulkotilat katselmoitiin heinäkuussa 2025. Julkisivuja käsitellään tekstissä rakennusosittain. Dokumentointivalokuvien kuvauspaikat on merkitty ortoilmakuvaan.

Katutason kuva

Viistoilmakuva

→ Kuvauspaikkakaavio. Kaavion pohjana on käytetty Helsingin karttapalvelun ortoilmakuvaa vuodelta 2023.

↓ Viistoilmakuva idästä. Huvila sijaitsee keskeisellä paikalla Tamminiementien varrella ja on mitta-kaavaltaan viereisten rakennusten kanssa yhtenevä.

16

Yleishahmo

Kohde on ryhdikäs, kaksikerroksinen ja harjakattoinen puutalo, joka edustaa vuosisadan vaihteen huvila-arkkitehtuuria.

Pitkiin julkisivuihin liittyy kaksi harjakattoista poikkipäätä, kumpaankin. Kattokulmat ovat jyrkkiä ja päätyjen harjat ulottuvat räystäslinjan yli, jolloin katonlappeesta muodostuu viisto pinta. Katon muoto on säilynyt alkuperäisenä. Jyrkällä harjakatolla on kaksi kolmionmuotoista ikkunaa. Julkisivuilla on lisäksi lasikuistit ja parvekkeet ja pohjoispäädyssä on umpinainen kuisti.

→ Rakennuksessa on kahdella pitkällä julkisivulla kaksi harjakattoista poikkipäätä, joissa on räystäslinjasta ulos työntyvä katonharja.

↘ Pääjulkisivun suuremmalla poikkipäädellä on toisessa kerroksessa katettu avoparveke. Katetta kannattelee neljä sorvattua kaksoispilaria, niin sanottu serliana-aihe.

↓ Huvila on ryhdikäs rakennus, jossa on jyrkät harjakatot. Alin panelointivyöhyke on mahdollisesti tehty alimpien hirsien korjauksen yhteydessä.

20

↑ Vaikuttaa siltä, että läntisen katujulkisivun pohjoisen poikkipäädyn kohdalta on poistettu siinä alun perin ollut erkkeri. Voi myös olla niin, ettei alkuperäisissä piirustuksissa näkyvää erkkeriä koskaan rakennettu. Paikalla on parveke, jonka ovet ovat 1930-luvulta. Parveketta kannattelee kolme teräspilaria. Parvekerakenteet ovat 1990-luvulta. Ullakon kohdalla on hevosenkengän mallinen koristelista, jota ympäröi paanukattoa mukaileva julkisivuverhous. Verhous on uudistettu alkuperäisen kaltaisena.

Julkisivut

SOKKELI	Rakennuksen sokkeli on tehty lohkopintaisista luonnonkiviharkoista, jotka on saumattu pullosaumoilla. Itäisellä julkisivulla, kellarin oven ja ikkunan ympärillä, on tiilimuurausta ja sokkelissa näkyy tuuletusluukku.
JULKISIVUPINTA	Julkisivut on pääosin jaettu vaakalistojen avulla kolmeen vyöhykkeeseen. Tällaista kolmi-osaista jakoa ei kuitenkaan esiinny vuoden 1898 eikä vuoden 1911 julkisivupiirustuksissa. Alin vyöhyke, ensimmäisen kerroksen ikkunoiden alapuolella, on verhoiltu pystypaneelilla. Keskivyöhyke on vaakalautaa, oletettavasti 1990-luvulla uusittua puolipontattua lautaa. Myös ylin vyöhyke on vaakalaudoitettu, mutta sen laudoitus poikkeaa paikoittain profiililtaan alemmasta pystyprofiloidusta kerroksesta. Rakennuksen kulmat on viimeistelty nurkkalautoilla.
SISÄÄNKÄYNNIT	Rakennuksessa on nähtävissä vaakapaneloituja ovia esimerkiksi kellarin ja lasikuistin kohdalla. Käyntiovet ovat moderneja lasiovia arviolta 1930-luvulta. Sisäänkäynneille johtaa puuportaat painekyllästetystä puusta, jotka ovat 1990-luvulta.
IKKUNAT	Julkisivun perusikkunatyyppejä on T-ikkuna. Toisen kerroksen alkuperäiset ikkunat ovat olleet koristeellisia kapeahkoja ikkunoita, joissa on ollut ilmeikkäät vuorilaudat. Ikkunoiden vuorilaudat ovat uusitut. Nykyiset vuorilaudat ovat suorat ja sileät. Rakennuksen ikkunoita on uusittu ja korjattu vuosien mittaan yksinkertaisempaan ja modernimpaan asuun.
PARVEKKEET	Parvekkeet on lisätty todennäköisesti 1930-luvulla itäiselle ja läntiselle julkisivulle. Itäisellä julkisivulla parvekkeen kohdalla ollut ikkuna on muutettu oveksi. Nykyiset modernit parvekerakenteet ovat 1990-luvulta. Parvekkeet seisovat terästolppien varassa.
KATTO	Rakennuksessa on jyrkkä katto, joka on pellitetty harmaalla pellillä. Katon lappeet ovat profiililtaan vino rakennuksen päädyissä ja katto työntyy harjan kohdalla räystäslinjaa pidemmälle, luoden suipot ja terävät kärjet. Kattomuoto on säilynyt alkuperäisenä. Katolla on jalkakourut ja suppilopäiset syöksytorvet. Kattokannattimet ovat koristeilekattuja. Myös alunperin tiilipintaiset piiput on myöhemmin pellitetty. Kolmiomaisten kattoikkunoiden päällä on lintuaiheinen koristeileikkaus. Räystäiden koristelaudat ja spiirat on poistettu. Katolla on metalliset kulkusillat oletettavasti 1990-luvulta.

Julkisivujen fotogrametriset projektiot 2025

21 Julkisivu länteen 2025

22 Julkisivu pohjoiseen 2025

23 Julkisivu etelään 2025

24 Julkisivu itään 2025

25

← Itäisen julkisivun kuistin yläpuolinen ikkuna ei vastaa alkuperäistä. Ikkunaa on yksinkertaistettu. Julkisivupaneloinnissa ikkunan yläpuolella on erotettavissa muutoksista aiheutuneita jälkiä, kuten kolmion muotoinen leikkausjälki.

→ Julkisivu Tamminiementielle on rakennuksen pääjulkisivu. Rakennus on sijoitettu korkeammalle katutasoa.

26

27

← Itäisen ja pohjoisen julkisivun kuistien perustukset ovat tolpparakenteisia ja ne on verhoiltu kiinteästi vaakapaneloinnilla. Kuistin ulkohahmo on vuoden 1911 mukainen.

→ Idänpuoleinen pihajulkisivu on pääjulkisivua vähäeleisempi. Sivun ikkunat ovat monimuotoisia. Kuistin ikkunat edustavat nikkarityyliä pienine ruutuineen.

28

Kuistit

PÄÄKUISTI

Pääjulkisivun leveä poikkipääty käsittää koristeellisesti verho-
tun umpinaisen lasikuistin, jonka päällä on avokuisti, jota suojaa
jyrkkä katto. Kuistin kattoa kannattaa suuri ja näyttävä kaari,
joka tukeutuu sivuilla kapeisiin, sorvattuihin tolppapareihin,
jotka ovat nikkarityylinen tulkinta klassisesta serliana-aiheesta.

Kuistin alin pystypaneloitu verhous on mahdollisesti alkupe-
räinen. Ensimmäisen kerroksen ikkunoita reunustavat vaakalau-
doitetut osat on uusittu hienosahatulla laudalla, joka luo hieman
karkean vaikutelman. Paanuosuus on ja verholaudat ovat uusitut.
Ikkunoiden ympärillä olevat vuorilaudat ja vesilistat ovat oletet-
tavasti 1990-luvulta. Kuistin ovet ovat 1930-luvun lasiovia. Par-
vekkeen kaide on uusittu. Osittain vanhempia tolppia on jätetty
kaiteeseen. Kuistille johtavat askelmat on tehty painekylläste-
tystä puusta 1990-luvulla. Kuistin sokkeli on samanlainen kuin
päärungossa eli lohkopintaisista graniittiharkoista ladottu, mikä
antaa sille arvokkaan ilmeen.

ITÄISEN JULKISIVUN LASIKUISTI

Itäisen julkisivun lasikuisti työntyy ulos julkisivusta leveämmän
poikkipäädyn kohdalla. Kuisti on tolpparakenteinen ja sitä koris-
tavat ikkunauhat vuodelta 1911. Ovi on vaihdettu ja porras on
uusittu. Kuistin katto on pellitetty kuten pääkatto ja ulkokulmassa
on syöksytorvi. Ulkoporras on 1990-luvulta ja se on painekylläs-
tettyä puuta. Portaen edessä on vanhempi murtunut betonikivi ja
erinäisiä graniittiharkkoja. Kuistin sokkeli on pilariperustainen
ja se on laudoitettu umpeen.

29

POHJOISPÄÄDYN KUISTI

Pohjoispäädyn kuisti on umpinainen ja käyntiovi on 1930-luvun
lasiovi, jonka pieli on pystypaneloitu. Vuorilaudat on uusittu ja
ulkoseinän verhous on todennäköisesti 1990-luvulta. Pohjoisjul-
kisivulla on muista ikkunoista erottuva ruutupuitteinen ikkuna.
Kuistin edessä on 1990-luvulla rakennettu avoporras painekyl-
lästetystä puusta. Kuistin katto on pellitetty.

30

↑ Itäisen kuistin kattomuoto on jyrkkä. Kuistille johta-
vat portaat on uusittu 1990-luvulla ja kellariin johtava
ovi on lisätty 1930-luvulla.

↖ Ilmeeltään rikas pääkuisti on säilynyt hyvin pitkälle
alkuperäisessä asussa, vaikka sen osia on uusittu.
Esimerkiksi ikkunoiden vuorilaudat vastaavat alkupe-
räistä julkisivupiirustusta vuodelta 1898.

↑ Etelä- ja pohjoispäädyt ovat ilmeeltään yksinkertaisempia.

↑ Pääjulkisivun pääkuisti on lohkopintaiselta luonnonkiviharkkosokkeliltaan yhtenevä rakennuksen kanssa, mikä erottaa sen muista kuisteista.

↑ Kolmionmuotoiset kattoikkunat ovat muodoltaan alkuperäisiä. Niihin on palautettu nikkari-tyyliselle arkkitehtuurille tyypilliset koristeet.

↑ Kuistien ikkunat ovat yksilasisia puuikkunoita.

↑ Rakennuksen ikkunat ovat sisään-ulos aukeavia puuikkunoita.

↑ Rakennuksen käyntiovet on uusittu 1930-luvulla nykyisiksi ikkunallisiksi oviksi, joiden alaosassa on sormipanelointipinta.

5.3 Pihapiiri ja kaupunkikuva

Huvilarakennuksen ympäristö on puistomainen ja osin metsäinen. Rakennus sijoittuu Tamminiementien mukaisesti lähes pohjois-eteläsuuntaisesti. Rakennuspaikka sijaitsee pienen mäen päällä, joka on palstan korkein kohta. Tamminiementietä kulkiessa pihaa rajaa kadun kaarta mukaileva betoninen muuri. Katu on korkotasoltaan pihaa selvästi alempana. Huvilan pääjulkisivu avautuu länteen merenlahden ja Tamminiementien suuntaan ja näkyy tietä rajaavien puiden lävitse. Idässä Huvilan käytössä olevan vuokratun kiinteistön määräalan kulmassa on pieni punainen 1990-luvun lopulla valmistunut vaja, joka rajaa hiukan pihaa.

Pihalle on istutettu erinäisiä kasveja ja muita istutuksia puutarhamaisesti. Pihapiiri ja puutarha ei ole säilynyt alkuperäisen kaltaisena. Puutarha on hoitamaton ja paikoin villiintynyt. Rakennuksia on ollut huvilakäytön aikana nykyistä enemmän. Säilynyt vanha vaja kuuluu nykyään viereiseen vuokrattavaan alueeseen.

→ Huvilan tontin vuokrausalueeseen kuuluu 1990-luvun lopulla valmistunut pihavarasto. Varaston ympäristö on heinittynyt.

↘ Huvilan pihamaa ja puutarha on hoitamaton ja villiintynyt sekä paikoin pusikoitunut.

↓ Pihavarasto sijaitsee vuokra-alueen koilliskulmassa ja rajaa näkymää naapurirakennukseen. Kuvan vasemmalla laidalla on alun perin Huvilan alueeseen kuulunut vanha vaja.

40

← Pääsaapumis-
suuntasta saapuessa
kuljetaan hiekkatiellä
loivaa mäkeä ylös-
päin. Vaikutelma on
puistomainen.

→ Tamminiementie
kuvattuna pohjoiseen
päin. Etelästä saa-
vuttaessa tie kaartuu
tontin kohdalla.

41

42

← Huvilan piha-
maalla on huomattavissa
hoitamaton
puutarha.

→ Tamminiementie
kuvattuna eteleään
päin. Huvilaraken-
nus ei näy kesällä
kadulle kyseisestä
lähestymissuunnasta
vehreän puurisivstön
takia.

43

6. Yhteen veto

RAKENNUSHISTORIA

Tamminiementie 3:n huvila valmistui vuonna 1900, todennäköisesti puutarhuri Fridolf Sundsténin toimesta, Helsingin kaupungilta vuokratulle huvilapalstalle. Fridolf ja hänen vaimonsa Lovisa Sundstén olivat kauppapuutarhureita, jotka vuokrasivat Meilahdesta useita huvilapalstoja liiketoimintansa tueksi.

Rakennuksen varhaisvaiheista on säilynyt niukasti tietoa. Kaupunginarkistossa ei ole mainintoja huvilan rakentamisesta, ja kaupunginmuseon kokoelmissa on vain vähän valokuvia – erityisesti sisätiloista ei ole säilynyt varhaisia kuvia. Rakennuksen suunnittelijana mainitaan rakennusmestari Carl Ärt, mutta hänen henkilöhistoriaansa ja tuotantoaan ei ole tutkittu tarkemmin.

ARKKITEHTUURI JA TYYLI

Huvila edustaa koristeellista nikkarityyliä, jossa yhdistyvät uusrenessanssin, kansallisromantiikan ja sveitsiläistyylin vaikutteet. Tyylille ominaisia piirteitä ovat runsaat puuleikkauskoristeet, poikkipäätyjen ja erkkereiden rytmittämä rakennusmassa sekä avoimin kattotuolein koristellut päädyt. Pääsisäänkäyntiä korostaa erityisen näyttävä poikkipääty.

Skandinaavisesta historismista vaikutteita saanut tyyli näkyy muun muassa norjalaisten sauvakirkkojen kaltaisissa lohikäärme-pääräyksissä ja katon harjan viistetyissä päädyissä. Rakennuksen ominaispiirteitä ovat vaihtelevat ja monikulmaiset ikkunamuodot,

paanumaiset julkisivuverhoukset ja kansanrakentamista mukailtavat yksityiskohdat. Julkisivuverhouksen nykyinen kolmijakoinen vyöhykeratkaisu on todennäköisesti alkuperäinen, vaikka se poikkeaa Ärtin suunnitelmasta.

Huvila on hirsirakenteinen ja sen pohjaratkaisu on selkeä. Pääkerroksessa kadun puoleiset huoneet muodostavat läpi rakennuksen jatkuvan näkymäakselin. Talo oli alun perin jaettu kahdeksi asunnoksi: kummassakin kerroksessa oli oma keittiö, ja yläkertaan johti erillinen sisäänkäynti. Alakerran asunto näyttäytyy rakennuksen hierarkiassa ensisijaisena.

KÄYTTÖHISTORIA JA MUUTOKSET

Sundsténin perhe asui huvilassa 1910-luvun alkuun asti. Heidän jälkeensä rakennuksessa asui metsänhoitaja A. Ericsson ja vuodesta 1917 lähtien rakennusmestari Janne Waaranto, joka toteutti useita muutoksia. 1930-luvun lopulta 1960-luvun loppuun huvilassa oli myös Venäjältä paenneiden vanhauskoisten ortodoksien seurakuntatila.

Helsingin kaupunki osti huvilan vuonna 1969 ja vuokrasi sitä asuntoina. 1980-luvun loppuun asti rakennuksessa toimi myös Käsityön ystävät -järjestö. Vuonna 1993 kaupunki peruskorjasi rakennuksen ja muutti sen kahvila-ravintolaksi. Kahvila Villa Angelican toiminta jatkui huvilassa vuoteen 2024 saakka. Kyseisenä aikana toinen kerros oli yrittäjäpariskunnan asuntona.

1910-luvulla rakennuksen portaikot järjestettiin uudelleen. Merkittävimmät sisätilamuutokset toteutettiin vuoden 1993 peruskorjauksessa, jolloin kaakkoiskulman huoneet muutettiin ravintolakeittiöksi ja wc-tiloiksi. Yläkerran huonejakoa on muutettu useaan otteeseen.

Julkisivuihin on vuosien varrella tehty useita muutoksia, muun muassa verhousta ja parvekkeiden perustukset on uusittu. Alkuperäisiä koristeaiheita, kuten spiiroja ja puuleikkauksia, on korjattu. Itäjulkisivulle on lisätty uusrenessanssityylinen kuisti ja sen yllä ikkunajärjestelyä on muutettu. Myös pohjoisjulkisivuun on rakennettu kuisti. Rakennuksen nykyinen väritys on vuodelta 1993, eikä se todennäköisesti vastaa alkuperäistä värimaailmaa.

KULTTUURIHISTORIAALLISET ARVOT

Tamminiementie 3:n huvila on arkkitehtonisesti edustava ja verrattain hyvin säilynyt esimerkki nikkarityylistä. Se sijaitsee kaupunkikuvallisesti näkyvällä ja kulttuurihistoriallisesti merkittävällä paikalla osana Meilahden huvila-aluetta, joka rakentui 1800–1900-lukujen vaihteessa ja on säilynyt poikkeuksellisen yhtenäisenä. Alue ilmentää sekä varakkaan helsinkiläisväestön kesähuvilakulttuuria että kaupungin esikaupunkien vaiheittaista kehitystä ja laajenemista.

Lähteet

ARKISTOLÄHTEET

Helsingin kaupunginarkisto (HKA)

Alkuperäispiirustukset, kaupunginhallituksen asiakirjat, historialliset kartat ja asemakaava-aineisto

Helsingin kaupunginmuseo (HKM)

Historialliset valokuvat, rakennustietoja

Helsingin karttapalvelu (HKP)

Asemakaava-aineisto, kartat ja ilmakuvat

Helsingin kaupungin rakennusvalvonnan arkisto (RakVV)

vuoden 1930 jälkeiset rakennuslupa-asiakirjat

Museoviraston valokuva-arkisto (MV)

Historialliset valokuvat

MUUT LÄHTEET

Aug. Tolonen toim. 1930. *Suomen rakennusmestarien matrikkeli 1905–1930*. Helsinki: Suomen rakennusmestarien liitto.

Gardberg, C.J. 1989. Kartanoita ja kesähuviloita. Teoksessa:

Sarajais-Korte, Salme (toim.). 1989. *Ars 4, Suomen taide*. s.46–62.

Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Hackzell, Kaija; Toppari, Kirsti. 1997. *Töölöntullin molemmin puolin, Helsingin vanhoja kortteleita* 5. Helsinki: Helsingin Sanomat.

Hannula, Piritta. Salonen, Marja. 2007. *Rakennukset kertovat, perustietoa asukkaille*. Helsinki: Helsingin kaupunginosayhdistysten liitto RY.

Hautamäki, Ranja. 2015. *Kartanot kaupungissa*. Helsinki: Aalto-yliopisto, taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupunginmuseo. 1988. *Meilahden huvilat, rakennusten suojeluohjeet ja lähiympäristön hoito-ohjeet, osa 1: yksityisomistuksessa olevat huvilat*. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja Helsingin kaupunginmuseo.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin kaupunginmuseo. 1988. *Meilahden huvilat, rakennusten suojeluohjeet ja lähiympäristön hoito-ohjeet, osa 2: kaupungin omistuksessa olevat huvilat*. Helsinki: Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto ja Helsingin kaupunginmuseo.

Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto. 1977. *Meilahden huvila-alue*. Helsinki: Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto, yleiskaavaosasto.

Litzen, Aulikki; Vuori, Jukka. 1997. *Helsingin maalaiskunnan historia 1865–1945*. Vantaa: Vantaan kaupunki.

Maisemasuunnittelu Hemgård, Kati Salonen ja Mona Schalin arkkitehdit oy. 2014. *Meilahden huvila-alue, Ympäristöhistoriallinen selvitys*. Helsinki: Helsingin kaupunki, Kaupunkisuunnitteluvirasto.

Pihl Atmer, Ann Katrin. 1987. *Sommarnöjet i skärgården*. Tukholma: Stockholms universitetet.

Pirha, Päikki. 1999. *Rakkaat ystävät: Suomen käsityön ystävät 120 vuotta*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Ajatus.

Päivän uutiset, 1898. Puutarhayhdistyksen näyttely. *Päivän uutiset* 215, 15. syyskuuta. s.3b.

Soiri-Snellman, Helena. 1985. *Ruissalon Huvilat, Turun maakuntamuseon raportteja* 8. Turku: Turun maakuntamuseo.

Uino, Pirjo. 1989. Puutarha- ja puistotaide. Teoksessa: Sarajais-Korte, Salme (toim.). 1989. *Ars 4, Suomen taide*. s.66–72. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Viljo, Eeva Maija. 1989. Kaupungistuvan yhteiskunnan rakennustaide. Teoksessa: Sarajais-Korte, Salme (toim.). 1989. *Ars 4, Suomen taide*. s.76–111. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Wäre, Ritva. 1989. Arkkitehtuuri vuosisadan vaihteessa. Teoksessa: Sarajais-Korte, Salme (toim.). 1989. *Ars 4, Suomen taide*. s.112–176. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Tekijästä

Ark-byroo on arkkitehtitoimisto, jonka erikoisalaa ovat rakennushistoria- ja kulttuuriympäristöselvitykset sekä vanhojen kiinteistöjen korjaus- ja muutoshankkeet. Palvelumme kattavat kehittämishankkeissa rakennushistorialliset tutkimukset ja arkkitehti- ja sisustussuunnittelun. Suoritamme myös laserkeilausta ja fotogrammetrista mittausta. Lisäksi konsultoimme asiakkaitamme rakennussuojelun asiantuntijoina.

Ark-byroo työskentelee asiantuntijana sekä pää- ja arkkitehtisuunnittelijana Suomen kulttuurihistoriallisesti merkittävimpien kiinteistöjen parissa. Tuomme hankkeisiin tutkittuun tietoon ja laajamittaiseen kokemukseen perustuvaa strategista ymmärrystä kohteiden nykytilasta, jonka pohjalta suunnittelemme uusia, kestäviä ratkaisuja. Asiakkaisiimme lukeutuu maamme suurimpia julkisia ja yksityisiä kiinteistöjen omistajia ja kehittäjiä.

Ark-byroo tutkii mennyttä ja suunnittelee tulevaa.